

XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

59. заседание

Вторникъ, 4 юний 1940 г.

(Отворено въ 16 ч. 55 м.)

Председателствувалъ председателътъ Никола Логофетовъ. Секретари: Александъръ Загоровъ и Ангелъ Вълчевъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		6) за измѣнение и допълнение наредбата-законъ за	
Отпуски	1875	закупуване и износъ на зърнени храни. (Първо	
Предложение	1875	и второ четене)	1885, 1889
Законопроектъ	1875	Говорили: Л. Бакаловъ	1885
По дневния редъ:		Н. Джанковъ	1887
Законопроекти: 1) за измѣнение и допълнение на-		З. Клявковъ	1883
редбата-законъ за уреждане на заемитѣ, от-		Б. Алексиевъ	1893
пустнати по закона за заселване на бѣжанцитѣ.		7) за напояване и отводняване на земята. (Второ	
(Второ четене)	1875	четене)	1889
2) за измѣнение и допълнение на закона за ликви-		8) за сключване на заемъ отъ Министерството на	
дация на заемитѣ, отпустнати по закона за		земедѣлието и държавнитѣ имоти при Българ-	
направа на икономически жилища и насърдче-		ската земеделска и кооперативна банка, въ раз-	
ние жилищния строежъ. (Второ четене)	1876	мѣръ на 250.000.000 л. (Второ четене)	1891
3) за отпускане народни пенсии на заслужили къмъ		9) за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ	
страната лице. (Второ четене)	1877	за настаняване на работа и осигуряване при без-	
Говорили: д-ръ П. Шишковъ	1878	работица. (Първо и второ четене)	1892
Ж. Струнджевъ	1878	10) за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ	
И. Хайдудовъ	1878	за колективния трудовъ договоръ и уреждане	
Д-ръ А. Поповъ	1879	трудова конфликтъ. (Първо и второ четене)	1892, 1893
И. п. Константиновъ	1879	11) за измѣнение и допълнение на закона за хиги-	
Т. Кожухаровъ	1880	ената и безопасността на труда. (Първо и второ	
Х. Статевъ	1880	четене)	1893, 1894
М-ръ Д. Божиловъ	1881	Говорилъ: Н. Джанковъ	1894
4) за уреждане собствеността върху държавни и		12) за изплащане заплатитѣ на учителитѣ при отдѣ-	
общински имоти, дадени или заети за нужди на		лението за търговско и промишлено образова-	
бѣжанци. (Първо четене)	1881	ние, на директоритѣ и учителитѣ-инженери при	
5) за измѣнение на членове 13, буква „з“, 34 и 40,		промишленитѣ училища за 1939 финансова го-	
букви „а“ и „з“, отъ закона за експлоатацията		дина и пр. (Първо и второ четене)	1895
на държавнитѣ мини. (Първо и второ четене)	1883, 1884	Дневенъ редъ за следващото заседание	1895
		Говорилъ: П. Стайновъ	1895

Председателъ Никола Логофетовъ: (Звъни) Има нуждния брой народни представители. Отварямъ заседанието.

(Отсъствуватъ следнитѣ народни представители: Ангелъ Вълчевъ, Атанасъ Цвѣтковъ, Велизаръ Багárovъ, Георги Михайловъ, Георги Чалбуровъ, Дени Костовъ, Димитъръ Арнаудовъ, Димитъръ Митковъ, д-ръ Иванъ Йотовъ, Киро Арнаудовъ, Маринъ Тютюнджиевъ, Никола Мушановъ, Николай Султановъ, д-ръ Николай Николаевъ, Стефанъ Стателовъ, Тотю Новаковъ и Христо Таукчиевъ)

Председателството е разрешило отпускъ на следнитѣ народни представители:

на г-нъ Деню Георгиевъ — 1 день;
на г-нъ д-ръ Иванъ Бешковъ — 1 день;
на г-нъ Александъръ Загоровъ — 2 дена;
на г-нъ Георги Тодоровъ — 1 день;
на г-нъ Коста Божиловъ — 1 день;
на г-нъ Димитъръ Митковъ — 2 дена;
на г-нъ Ангелъ Вълчевъ — 3 дни и
на г-нъ д-ръ Иванъ Йотовъ — 3 дни.

Постъпило е отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти предложение за продължаване на срока за извозъ на дървенитѣ материали отъ низкостѣбленитѣ сѣчища до временнитѣ складове презъ 1940 г. до 15 юний включително.

Постъпило е отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда законопроектъ за разрешаване на общинското стопанско предприятие „Павелбански минерални бани“ да сключи заемъ отъ фонда „Обществени осигуровки“, смѣтка „Инвалидность и старость“, въ размѣръ на 8.000.000 л. за 10 години.

Това предложение и този законопроектъ ще се раздаватъ на г-да народнитѣ представители.

Приставяваме къмъ точка първа отъ дневния редъ:

Второ четене на законопроекта за измѣнение и допълнение наредбата-законъ за уреждане на заемитѣ, отпустнати по закона за заселване на бѣжанцитѣ и пр.

Моля г-на докладчика да докладва.

Докладчикъ д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за уреждане заемитѣ, отпустнати по закона за заселване на бѣжанцитѣ и обезпечаване поминъка имъ и по закона за допълнението му, публикувани въ „Държавенъ вестникъ“, брой 166, отъ 27 юлий 1936 г., и бр. 102, отъ 13 май 1937 г.“

Комисията предлага § 1, както следва:

„§ 1. Чл. 3 се замѣня съ новъ, който гласи така:

Неплатената главница по заемитѣ къмъ 31 декември 1939 г., увеличена съ главницата на закъснѣлитѣ 6-месечия

вноски до тая дата включително, се превръща на 15 април 1940 г. въ анюитетен заем, платим при 4% годишна лихва въ максимален срок от 35 години за личните и ипотечни заеми и 10 години за заемите, дадени за обезпечение

Неплатените лихви, дължими само по лихвените заеми, през периода от 1 юли 1936 г. до 15 април 1940 г., смътани по 4% годишно, без капитализиране, както и съдебните разходи, ако има такива, се изплащат безлихвено въ максимален срок от 5 години, считано от 15 април 1940 г., съ равни вноски на падежите, на които се изплаща анюитетният заем.

Председател Никола Логофетов: Които приемат заглавие на законопроекта и § 1, както се докладваха, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Георги Рафаилов: (Чете) „§ 2. Чл. 4 се замъня съ новъ, който гласи така:

Допуша се длъжниците по тия заеми да изплащат предсрочно и наведнаж най-малко една четвърт от заемите си съ облигации от държавния заем 6% (5%) от 1923 г., приети по номиналната им стойност“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 2, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Георги Рафаилов: Комисията предлага § 3, както следва: (Чете)

„3. Аlineя първа на чл. 5 се замъня съ следните аlineи:

Погасяването на заемите става чрез равни шестмесечни вноски, съдържащи лихва и погашение, платими на 15 април и 15 октомври всяка година. Падежът на първата вноска е 15 октомври 1940 г. Всяка неплатена на падежа вноска става събираема веднага и направо без изпълнителен лист, само по представена от банката смътка, по реда на закона за събиране на пръките данъци, от приходите и движимите имоти на длъжника, съ лихва 1% повече от лихвата на заема, или само съ 1% лихва, ако заемът е безлихвен.

При четири неплатени вноски заемът става изискуем изцъло съ лихва 5% годишно, ако е лихвоносен, или съ 3%, ако е безлихвен, смътано от падежа на последната неплатена вноска, и се събира по издаден от съответния съд, въз основа на представена от банката смътка, изпълнителен лист, изпълянем по реда на закона за гражданското съдопроизводство.

Вноските по заема за първите пет години включват и платките от лихвите и съдебните разходи, упоменати въ аlineя втора (нова) на чл. 3, без да се събира върху тях лихва.

Министърът на финансите може, при поискване, по много уважителни причини, да възстановява въ облекчението относно срока и лихвата по заема длъжниците, чинто задължения съ изцъло станали принудително събираеми, ако въ даден от него срок, не по-голям от една година, сведатъ закъснителите си вноски поне до три.

Въ такъв случай образуваните преди това изпълнителни дъла се закриват, след като длъжниците предварително платят и всички следущи се съдебни, дъловодни и по изпълнението разходи“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 3, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Георги Рафаилов: Комисията предлага новъ § 4, както следва: (Чете)

„§ 4. Чл. 7а се измъня така:

Къщите на всички категории длъжници, упоменати въ чл. 1 на закона, не могат да бъдат описвани, продавани и изобщо отчуждавани за дългове към частни лица въ продължение на една година, считано от 28 април 1940 г. За тъзи дългове може само да се налага секвестър върху доходите на къщите и то въ размер на половината от чъзия доход.

Същото постановление се отнася и по задълженията по закона за селскостопанското настанияване на бължаните от 1926 г.“

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 4, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Георги Рафаилов: § 4 става § 5 съ текстъ, както следва: (Чете)

„§ 5. След чл. 7а се прибавя новъ чл. 7б:

Забранява се доброволното прехвърляне на собствеността на постройките, ако предварително не се изплати поне 30% от задължението по заема, като другата част от 70% приобретае поематъ да изплатят въ срок до 10 години при 6% годишна лихва. Въ такъв случай, след вънасяне 30% от стойността на имота, за останалите 70% тежи законна ипотека, за която се прави нуждното въписване служебно.

По изключение, такова прехвърляне, без да се погасява предварително задължението по заема за постройката, се допуша само между родители и деца, между съпрузи, а при открито наследство — и между сънаследници“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 5, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Георги Рафаилов: § 5 става § 6 съ текстъ, както следва: (Чете)

„§ 6. Към чл. 8 се прибавя следната аlineя:

При публична продажба, когато тя е предизвикана от Българската земеделска и кооперативна банка, купувачите могат да платят само 30% от дълга по заема, като другата част от 70% поематъ да изплатят въ срок до 10 години, при 6% годишна лихва под законна ипотека, за което се прави нуждното въписване служебно“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 6, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законът е приет окончателно на второ четене.

Пристъпваме към точка втора от дневния ред:

Второ четене на законопроекта за измънение и допълнение на закона за ликвидация на заемите, отпуснати по закона за направа икономически къщи и за насърчение на жилищния строеж.

Моля г-на докладчика да докладва.

Докладчик д-р Георги Рафаилов: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измънение и допълнение на закона за ликвидация на заемите, отпуснати по закона за направа на икономически къщи и за насърчение на жилищния строеж („Д. в.“, бр. 38, от 19 май 1934 г.) и на измъненията и допълненията му съ наредбите-законови, обнародвани въ „Д. в.“, броеве 273, от 4 декември 1935 г., 36, от 17 февруари 1936 г., и 162, от 22 юли 1936 г.

§ 1. Към чл. 2, аlineя втора, след думите „вдовиците“, се прибавят думите „на взелите участие въ освободителната война и вдовците им“, както и на вдовците и малолетните сираци на загиналите при нещастни случаи от деяния против държавната сигурност (атентат, нападение и пр.)“

Председател Никола Логофетов: Които приемат заглавие на законопроекта и § 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Георги Рафаилов: Комисията предлага § 2, както следва: (Чете)

„§ 2. Чл. 5 се измъня така:

Забранява се доброволното прехвърляне на собствеността на къщите, ако предварително не се плати поне 30% от задължението по заема, като другата част от 70% приобретае поематъ да изплатят въ срок до 10 години, при 7% годишна лихва. Въ такъв случай законната ипотека по чл. 7 от закона за направа на икономически къщи и за насърчение на жилищния строеж, остава въ сила и се въписва съгласно чл. 15 от същия закон.

По изключение, такова прехвърляне, без да се погасява предварително задължението по заема за къщата, се допуша само между родители и деца, между съпрузи, а при открито наследство — и между сънаследници“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 2, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Георги Рафаиловъ: Комисията предлага § 3, както следва: (Чете)

„Чл. 6 се изменя така:

Неплатената главница по заемът към 31 декември 1939 г., увеличена съ главницата на закъснатия 6-месечни вноски до тая дата включително, се превръща на 15 април 1940 г. въ анюитетен заем, платимъ при 4% годишна лихва въ максимален срокъ отъ 30 години.

Неплатенитъ лихви, дължими само по лихвенитъ заеми презъ периода отъ 1 юлий 1936 г. до 15 април 1940 г., смѣтани по 4% годишно, безъ капитализиране, както и сѣдебнитъ разноси, ако има такива, се изплащатъ безлихвено въ максимален срокъ отъ петъ години, считано отъ 15 април 1940 г. съ равни вноски на падежитъ, на които се изплаща анюитетниятъ заемъ“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 3, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Георги Рафаиловъ: Комисията предлага § 4, както следва: (Чете)

„Първата алинея на чл. 9 се замѣня съ следнитъ алинеи:

Погасяването на заемътъ става чрезъ равни шестмесечни вноски, съдържащи лихва и погашение, платими на 15 април и 15 октомври, като неплатената на падежа вноска става събираема веднага и направо безъ изпълнителен листъ, само по представена отъ банката смѣтка, по реда на закона за събиране на прѣжитъ данѣци, отъ приходитъ и движимитъ имоти на длѣжника съ лихва 1% повече отъ лихвата на заема, или само съ 1% лихва, ако заемътъ е безлихвенъ. Първата вноска е платима на 15 октомври 1940 г.

При четири неплатени вноски заемътъ става изискуемъ изцѣло съ лихва 6% годишно, ако е лихвоносенъ, или съ 3%, ако е безлихвенъ, смѣтано отъ падежа на последната неплатена вноска, и се събира по издаденъ отъ съответния сѣдъ, възъ основа на представена отъ банката смѣтка, изпълнителен листъ, изпълняемъ по реда на закона за гражданското сѣдопроизводство.

Вноскитъ по заема за прѣжитъ петъ години включватъ и платитъ отъ лихвитъ и сѣдебнитъ разноси, упоменати въ алинея втора (нова) на чл. 6, безъ да се събира върху тѣхъ лихва

Министърътъ на финанситъ може, при поискване, по много уважителни причини, да възстановява въ облекченията относно срока и лихвата по заема, длѣжниците, чиито задължения сѣ изцѣло станали принудително събираеми, ако имъ даденъ отъ него срокъ, не по-голямъ отъ една година, сведатъ закъснатитъ си вноски поне до три.

Въ такъвъ случай образуванитъ преди това изпълнителни дѣла се закриватъ, следъ като длѣжниците предварително платятъ и всички следуеми се сѣдебни, дѣловодни и по изпълнението разноси“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 4, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Георги Рафаиловъ: Комисията предлага § 5, както следва: (Чете)

„Следъ втората алинея на чл. 10 се добавятъ следнитъ две нови алинеи:

Освобождаватъ се отъ отговорностъ за дългове на неправнитъ кооператори или съпритежатели сѣщо и длѣжницитъ, които не сѣ допустнали заемитъ имъ да станатъ изцѣло изискуеми.

При публична продажба, която е предизвикана отъ Българската земеделска и кооперативна банка, купувачитъ могатъ да платятъ само 30% отъ дълга по заема, като другата частъ отъ 70% поематъ да изплатятъ въ срокъ до 10 години при 7% годишна лихва. Въ такъвъ случай законната ипотека по чл. 7 отъ закона за направа на икономически кѣщи и за насърчение на жилищния строежъ остава въ сила и се вписва съгласно чл. 15 отъ сѣщия законъ“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 5, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)

„§ 6 Следъ чл. 17 се прибавя новъ чл. 17а:

Отъ събранитъ суми Българската земеделска и кооперативна банка задържа комисиона 1½%. Чл. 14 отъ закона за извънбюджетния кредитъ по бюджета на държавата за 1928/1929 г., „Държавенъ вестникъ“, брой 274, отъ 6 мартъ 1929 г. се отмѣня по отношение на заемитъ, дадени съ закона за постройка на икономически кѣщи и насърчение на жилищния строежъ“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 6, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)

„Забележка. Не се ползватъ отъ облекченията по тоя законъ очевидно състоятелнитъ длѣжници, по преценка на министъра на финанситъ“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ забележката, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законътъ е приетъ на второ четене.

Г-да народни представители! Понеже по точки трета и четвърта отъ дневния редъ комиситъ не сѣ готови, моля, да се съгласите да минемъ къмъ точка пета отъ дневния редъ.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да докладва.

Докладчик д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)

„З А К О Н Ъ

за отпускане народни пенсии на Александрина Иванова, Христо Ангеловъ, Мария Стоянова п. Иванова, Янко Сакъзовъ, Димитра Н. Т. Обретенкова, Руска Г. Стригулева и малолѣтнитъ ѝ деца, Мария Вл. Везенкова, Мария Петровна Паренцова, София Евтимовна Ринкевичъ, Зора Н. Шопова, Милка д-ръ Михайлова, Роза М. Попова, Екатерина и Евгения Хр. Стоянови и за увеличение народнитъ пенсии на Райна П. Ю. Тодорова и Тодоръ Г. Влайковъ.

Чл. 1. Отпуска се народна пенсия на Александрина Иванова живѣща въ гр. София, въ размѣръ 1000 л. месечно“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ заглавието на законопроекта и чл. 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)

„Чл. 2. Отпуска се народна пенсия на Христо Ангеловъ, живѣещъ въ гр. София, въ размѣръ 1.000 л. месечно“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)

„Чл. 3. Отпуска се народна пенсия на Мария Стоянова п. Иванова, живѣща въ гр. Пещера, въ размѣръ 600 л. месечно“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)

„Чл. 4. Отпуска се народна пенсия на Янко Сакъзовъ, живѣещъ въ гр. София, въ размѣръ 3.000 л. месечно“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)

„Чл. 5. Отпуска се народна пенсия на Димитра Н. Т. Обретенкова, живѣща въ гр. Русе, въ размѣръ 1.500 л. месечно“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)

„Чл. 6. Отпуска се народна пенсия на Руса Г. Стригулева и малолѣтнитъ ѝ деца: Пройка, Начо и Жека Г. Стригулеви живѣещи въ гр. Малко-Търново, въ размѣръ 1.500 л. месечно.

При измѣнение семейното положение на съпругата или децата, както и при встъпването имъ на държавна или общинска служба, които влѣкатъ намаляние на пенсията, се прилагатъ разпореджанията на глава V отъ наредбата-законъ за пенситъ за инвалидностъ отъ 1938 г.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)
„Чл. 7. Отпуска се народна пенсия на Мария Вл. Везенкова, живяща въ гр. София, въ размѣръ 1.000 л. месечно“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)
„Чл. 8. Отпуска се народна пенсия на Мария Петровна Паренцова, живяща въ гр. София, въ размѣръ на 1.500 л. месечно“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)
„Чл. 9. Отпуска се народна пенсия на София Евтимовна Ринкевичъ, живяща въ гр. София, въ размѣръ 1.500 л. месечно“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Георги Рафаиловъ: Комисията предлага да се заличи чл. 10.

Председателъ Никола Логофетовъ: Комисията предлага да се заличи чл. 10, който гласи: (Чете) „Отпуска се народна пенсия на Зора Н. Шопова, живяща въ гр. София, въ размѣръ на 2.000 л. месечно“.

Народниятъ представителъ г-нь д-ръ Петъръ Шишковъ предлага да ѝ се отпусне пенсия въ размѣръ на 2.000 л. Има думата народниятъ представителъ г-нь д-ръ Петъръ Шишковъ.

Д-ръ Петъръ Шишковъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Предложението ми, което пропадна въ комисията, моля да бѣде възприето отъ пленума.

Наредъ съ многото заслужили обществени дейци е и покойниятъ Никола Шоповъ. Той е, споредъ мене, отъ сѣмшия рангъ, отъ който е г-нь Янко Сакъзовъ, отъ който е г-нь Влайковъ, отъ който е и Димо Кюрчевъ. (Възречения) Никола Шоповъ, както ви е известно, умръ въ крайна мизерия. Той е оставилъ три деца и грамадни задължения. Неговитъ заслуги къмъ нашия общественъ животъ — независимо отъ това въ коя партия се е числил — сѣ, безспорно, много голѣми. Нека ми бѣде позволено да ви кажа, че напоследъкъ, когато бѣше боленъ, Софийскиятъ адвокатски съветъ му е отпущалъ суми за най-необходими разходи. Той е изживялъ такива дни, каквито никой отъ нашитъ общественици не е изживялъ. Като членъ на Софийския адвокатски съветъ, мога да ви кажа, че нѣколко пѣти бѣха отпущани срѣдства на този общественикъ, за да може да прекара последнитъ си дни въ нѣкой санаториумъ.

Макаръ предложението ми да пропадна въ комисията, азъ си позволявамъ и тукъ да го поддържамъ: моля народното представителство да отпусне 2.000 л. народна пенсия на съпругата на Никола Шоповъ, тъй както бѣше предвидено и въ законопроекта, и да се ликвидира въпросътъ. Надѣвамъ се, че ако се отпусне тази пенсия, нѣма да се повдига въпросъ за нови пенсии.

Моля, това предложение да бѣде прието. Ходатайствувамъ и предъ г-на министра на финанситъ да го приеме, да не се обяви противъ него.

Председателъ Никола Логофетовъ: По предложението на г-нь д-ръ Шишковъ има думата народниятъ представителъ г-нь Жико Струнджевъ.

Жико Струнджевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Този въпросъ не се слага въ Народното събрание за пръвъ пѣтъ. И въ миналата камара е поискана тая пенсия, и миналата Камара не се е съгласила да даде пенсия на госпожата по понятни съображения. И се, а въ мотивитъ на законопроекта отпускането на тая пенсия се оправдава съ „известни заслуги къмъ държавата“ Изразътъ „известни заслуги къмъ държавата“ не конкретизира какви точно услуги е принесълъ Никола Шоповъ къмъ държавата, освенъ това, че той е притежавалъ качеството на подпредседателъ на Камарата. И ако само това качество е достатъчно да се смѣта, че е допринесълъ заслуги къмъ държавата, то ако сме логични и последователни, трѣбва да приемемъ, че на всички подпредседатели на миналитъ Камари, включително и на подпредседа-

телите на тая Камара, на тѣхнитъ семейства, респективно на тѣхнитъ съпруги, ще трѣбва да се дадатъ помощи или пенсия отъ българската държава, или че иматъ право да поискатъ такива.

Ето защо по това главно и единствено съображение, както миналата Камара, така и сега финансовата комисия не се съгласи да отпусне пенсия на съпругата на покойния Шоповъ, защото не се установиха и не се доказаха какви сѣ били заслугитъ му къмъ държавата.

А освенъ това, г-да народни представители, и друго едно обстоятелство трѣбва да се има предвидъ, а именно, че покойниятъ Шоповъ, благодарение на положението, което е заемалъ, е могълъ да изкара на видни мѣста членоветъ на своето семейство, а именно — единъ членъ отъ неговото семейство понастоящемъ е офицеръ.

Сирко Станчевъ: Е! Какъ пъкъ той го изкара! Жестоко е така да се приказва.

Жико Струнджевъ: Другиятъ му синъ е сѣщо така на видна длѣжностъ — юрисконсултъ въ Софийската община.

Сирко Станчевъ: По-добре кажете, че не давате нищо. Жестоко е така да се приказва.

Жико Струнджевъ: Следователно, държавата достатъчно се е отплатила, както къмъ покойния Шоповъ, така и къмъ неговото семейство.

Сирко Станчевъ: Недейте говори така!

Жико Струнджевъ: Г-да народни представители! Ако трѣгнемъ по този пѣтъ, ако вземемъ така да отпускатъ народни пенсии, ние ще отворимъ вратата на маса такива наши граждани и съ право ще докараме положението, хора отъ дълбоката провинция да искатъ и тѣ помощи, затуй защото и тѣ сѣ допринесли, ако не по-голѣма, поне равна такава услуга на държавата било като войници, било като граждани, било затова защото цѣли 60 години поддържатъ държавата съ данѣци и никога не сѣ виждали помощъ отъ тази държава.

Азъ ще направя и другъ единъ доводъ, г-да народни представители. Та защо единъ селски синъ може и е длѣженъ, има естествено задължение къмъ своята майка да ѝ поддържа на стари години, а единъ офицеръ и единъ юрисконсултъ да не сѣ длѣжни да поддържатъ своята майка на стари години, та ще трѣбва да легне тя пакъ върху плещитъ на българския народъ, на българската държава, на българския бюджетъ?

Смѣтамъ и съмъ увѣренъ, че и вие ще сподѣлите това мнение, че не бива да вървимъ по тия пѣтища, защото, трѣгнемъ ли по тѣхъ, ще изскочимъ на единъ баиръ, отъ който главоломно ще отидемъ надолу, като се компрометираме въ всѣко отношение и като създадемъ единъ лошъ прецедентъ, който ще има опасни последици точно въ тия тежки за българския народъ времена. (Рѣжкоплѣскания)

Сирко Станчевъ: Жестока пледоария!

Председателъ Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представителъ г-нь Игнатъ Хайдудовъ.

Игнатъ Хайдудовъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Вносителятъ на тая законопроектъ, министрътъ на финанситъ, и министерството му сѣ имали достатъчно съображения, сведения и данни, както за другитъ, за които се предвиждатъ народни пенсии, така и за просителката Зора Николова Шопова. Азъ съмъ принуденъ а взема думата когато се касае за заслугитъ на Никола Шоповъ, за да подчертая, че Никола Шоповъ бѣ единъ отъ нашитъ голѣми обществени дейатели, че Никола Шоповъ бѣ единъ отъ ония общественици, който, когато властуваше партията му, не вършеше това, което нѣкои отъ тая категория общественици вършѣха. И ако той бѣше това, което бѣха нѣкои отъ общественицитъ отъ този рангъ, нѣмаше да се стигне до положението тукъ да става въпросъ, трѣбва или не трѣбва да се отпусне народна пенсия за госпожата му.

Г-да народни представители! Г-нь Струнджевъ каза, че г-жа Шопова имала синъ офицеръ. Това е истина. Но известно е какви сѣ заплатитъ на офицеритъ и каква е обстановка, при която днесъ живѣе офицерътъ, (Глъчка и гласове „А-а-а!“) за да ни стане ясно, че тая заплата е далечъ недостатъчна, за да може този офицеръ да отдѣля достатъчно срѣдства за майка си. (Глъчка)

Нйкой отъ дйсно: А юриконсултътъ?

Председател Никола Логофетовъ: (Звъни)

Игнатъ Хайдудовъ: Моля ви се! Ако е въпросъ да се формализираме, не зная дали всички отъ споменатитъ въ тоя законъ сж достатъчно известни на г-нъ Струнджевъ и достатъчно известни и познати на членоветъ отъ финансовата комисия, та се стигна дотамъ, че се отхвърли това искане на г-жа Шопова.

Поради тия обстоятелства и поради факта, че г-жа Шопова е стигнала до това състояние да иска вашето съгласие и вашата милостъ, азъ смътамъ, че нймате основание и че не бива да се стига дотамъ да се оскърбява тая жена, която е въ напреднала възраст, и затова ви моля да гласувате чл. 10 така, както е предложенъ отъ г-на министра.

Председател Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ д-ръ Атанасъ Поповъ.

Д-ръ Атанасъ Поповъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Азъ смътамъ, че туй „известни заслуги“, което е отбелязано въ мотивитъ на законопроекта за даване пенсия на съпругата на покойния Шоповъ, не казва абсолютно нищо. „Известни заслуги“ — това не значи абсолютно нищо; и никой не може да каже тукъ какви сж точно тия заслуги. Покойниятъ Шоповъ единъ пътъ въ живота си е билъ народенъ представителъ и е билъ под-председателъ на Камарата. Върно е, може да е работилъ обществена работа, както я работятъ мнозина, хиляди души въ тая страна. Може да е допринесълъ въ нашия общественъ животъ нйщо, но за голйми негови заслуги къмъ държавата, сж огледъ на които да преценимъ дали да отпуснемъ пенсия на неговитъ наследници, ние не виждаме никакви данни.

Г-нъ Хайдудовъ каза, че когато била на властъ партията на покойния Шоповъ, той е билъ отъ ония общественици, които не сж крали, които не сж правили различни далавери, за да могатъ да се обогатятъ. Азъ смътамъ, че това пакъ не е никаква заслуга на покойния Шоповъ, защото ако той е служилъ честно тогава, когато неговата партия е била на властъ и когато е билъ подпредседателъ на Камарата, той само е изпълнилъ своя дългъ къмъ държавата и народа, както го изпълняватъ всички честни служители въ тая държава. Но ако ние речемъ на всйки, който не е кралъ, на всйки, който е изпълнявалъ своя общественъ дългъ честно, да даваме пенсия, да го пенсионираме, трйбва да пенсионираме всички въ тая държава, които честно работятъ въ нашия общественъ животъ.

И затуй азъ моля да не трйгваме въ този пътъ — да даваме пенсия на хора, които не зная по какви пътища сж могли да се издигнатъ въ нашия общественъ животъ, да достигнатъ върховетъ въ нашия общественъ животъ, когато тй не се намиратъ въ трудно положение. Г-жа Шопова има апартаментъ въ София. Нейнитъ синове сж на работа и тя може да преживява, може да изкарва прехраната си. Нека нейнитъ синове да отидятъ нйщо за нейната издръжка, но да не трйгваме изъ тоя пътъ — за никакви обществени заслуги да даваме народни пенсии — защото ще огорчимъ тоя народъ, който днесъ действително пйшка, намирайки се въ тежко материално положение. (Ржко-плйскания)

Председател Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Иванъ п. Константиновъ.

Иванъ п. Константиновъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Безъ да съмъ членъ въ финансовата комисия, днесъ въ заседанието й азъ направихъ предложение да не се отпуща тая пенсия, предвидена въ чл. 10 отъ законопроекта, за г-жа Шопова, защото смътамъ, че така, както е мотивирано това искане да се отпусне народна пенсия на г-жа Шопова, не е достатъчно мотивирано. За мене мотивировката само сж думитъ „известни сж заслугитъ“ не е достатъчна, защото не е даже казано „известни сж заслугитъ“ къмъ държавата на покойния Шоповъ. Азъ смътамъ, че това искане не е достатъчно мотивирано и че ние ще отидемъ къмъ една профанация на тия народни пенсии, ако почнемъ да ги отпускаме безразборно. Азъ днесъ казахъ, че за да се отпусне народна пенсия, трйбва да има налице две условия: първо, безспорни заслуги на лицето, на което се отпуска пенсия — или на неговитъ наследници евентуално — къмъ българската държава, къмъ българския народъ и къмъ българската общественостъ, и тия заслуги да сж легнали дълбоко въ съзнанието на цйлия народъ; и второто условие, което азъ смътамъ, че стои подъ първото, това е материалното положение, въ

което се намира лицето, на което ще се отпуска народна пенсия. Азъ смътамъ, че въ никой случай не може — така, както днесъ се постави въпросътъ въ комисията — да се даде по-голйма тежестъ на второто условие, материалното положение на наследниците и евентуално на наследниците, а не заслугитъ, които има лицето, на което или въ името на което се отпуска пенсията.

Ето защо азъ смътамъ, че тия мотиви, тия съображения, които тукъ се изтъкнаха отъ преждеговорившитъ, които искаха да подкрепятъ предложението за оставането на чл. 10 отъ законопроекта, именно за отпускане на народна пенсия на Зора Шопова, азъ ги смътамъ крайно неубедителни и смътамъ, че тй не трйбва да бждатъ мйродавни за народното представителство. Народна пенсия ще се даде само на този, заслугитъ на когото сж легнали дълбоко въ съзнанието на цйлия народъ. А смътамъ, че вие тукъ, като представители на народа, най-добре можете да оцените заслугитъ на всйкого.

Председател Никола Логофетовъ: Вашето мнение, г-не, министре на финанситъ?

Министъръ Добри Божиловъ: Споредъ правилника, не трйбва да се иска моето съгласие, защото законопроектътъ е внесенъ по решение на Министерския съветъ, а освенъ това комисията се е изказала, и моето мнение не е нужно.

Председател Никола Логофетовъ: Ще гласувамъ. Които приематъ предложението на народния представителъ г-нъ д-ръ Шишковъ да се възстанови чл. 10 на законопроекта, въ смисълъ да се отпусне народна пенсия на г-жа Зора Шопова, живйеща въ София, въ размъръ на 2.000 л. месечно, моля, да вдигнатъ ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Докладчикъ д-ръ Георги Рафаиловъ: Чл. 11 става чл. 10 (Чете)

„Чл. 10. Отпуска се народна пенсия на Милка д-ръ Михайлова, живйеща въ гр. София, въ размъръ 1.500 л. месечно“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 11, който става чл. 10, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Георги Рафаиловъ: Чл. 12 става чл. 11. (Чете)

„Чл. 11. Отпуска се народна пенсия на Роза М. Попова, живйеща въ гр. София, въ размъръ 1.500 л. месечно“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 12, който става чл. 11, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Георги Рафаиловъ: Чл. 13 става чл. 12 (Чете)

„Чл. 12. Отпуска се народна пенсия на Екатерина и Евгения Хр. Стоянови, живйещи въ гр. София, въ размъръ по 1.000 л. месечно“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 13, който става чл. 12, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Георги Рафаиловъ: Чл. 14 става чл. 13. (Чете)

„Чл. 13. Увеличава се народната пенсия на Райна П. Ю. Тодорова, живйеща въ гр. София, на 2.300 л. месечно“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 14, който става чл. 13, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Георги Рафаиловъ: Чл. 15 става чл. 14. (Чете)

„Чл. 14. Увеличава се народната пенсия на Тодоръ Г. Влайковъ, живйещъ въ гр. София, на 3.000 л. месечно“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 15, който става чл. 14, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Послйпий е писмено предложение отъ народния представителъ г-нъ Тодоръ Кожухаровъ въ смисълъ, да се впише въ законопроекта новъ членъ, че се отпуска 2.000 л. месечно народна пенсия на запасния генералъ отъ руската армия Анастасъ Бендеревъ за неговата дейностъ като поборникъ презъ турското робство и за голймата му заслуга при Сливница на 1885 г.

Има думата народният представител г-н Тодоръ Кожухаровъ.

Тодоръ Кожухаровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Въ това предпоследно заседание на Камарата не бихъ се осмѣлялъ да отнемамъ вашето внимание нито за минута, ако не съмъ съ съзнанието, че изпълнявамъ единъ обществено дългъ къмъ единъ заслужилъ български ветеранъ.

Отъ тази трибуна въ XXIII-то Народно събрание, азъ имахъ честта да представя за народна пенсия заслужилия руски писателъ Немировичъ-Данченко, който съ перото си обезсмърти и движитъ на българското опълчение на Шипка, и Народното събрание гласува тази пенсия.

Пакъ отъ същата трибуна, въ същото Народно събрание, азъ имахъ честта да предложа увеличение на пенсията на рускиятъ ветеран, останалъ въ България, участвилъ въ освободителната война, и Народното събрание прие това предложение.

Съ още по-голяма готовност и съ твърдото убеждение, че защитавамъ една справедлива кауза, азъ искамъ да подкрепя моето предложение по отношение на запасния генералъ Бендеревъ. Смятамъ, че даже е обидно за една аудитория отъ просвѣтени българи да се пледира каузата на този заслужилъ български офицеръ отъ сръбско-българската война; смятамъ, че името на Бендеревъ е известно на всички които познаватъ историята на сръбско-българската война. Може да се отрича всичко отъ тази история, можемъ да споримъ колкото обичаме по фактитъ — защото ние въобще не обичаме да признаваме заслугитъ на заслужилитъ българи — но дотолкозъ, докозкозъ азъ съмъ чувствалъ мненията на участници въ тази война, докозкозъ съмъ слушалъ отъ мои учители по военна история въ Военното училище, за себе си съмъ си създавалъ вече едно убеждение, че капитанъ Бендеревъ е единъ отъ главнитъ виновници за победата на българската армия при Сливница. Капитанъ Бендеревъ е организаторъ, по лична инициатива, на атаката на дѣното крило при Сливница и благодарение на този ударъ се получи единъ корененъ обратъ въ войната, и то въ единъ моментъ когато въ София бѣше настанала паника и когато въ известни срѣди се подхвърляше и предложението за отстъпление на втора отбранителна позиция. Пана България ликуваше отъ радост въ тѣзи велики часъ, когато една армия гола и боса, като французкиятъ санкюлотски армии, ръководена отъ 26-годишния младежи, направи известно името на България въ дѣтѣ свѣтъ и доверчивиятъ робъ вдигна високо глава, стана по-гордъ, стана по-самоуверенъ и съ по-голямъ въра въ бъдещето си.

Това сѣ фактитъ, които никой не ще отрече. И ако може да се говори за нѣкаква реална, действителна заслуга, тя е тукъ. Тя не се отрича даже отъ участницитъ въ сръбско-българската война, не се отрича даже отъ непримиримитъ лични врагове на Бендеревъ. Бендеревъ има единъ дългъ, че е замѣсенъ въ дѣлото на 9 августъ 1886 г. — едно дѣло, което е вече достояние на историята, едно дѣло, по което и бѣл арскиятъ Парламентъ и българскиятъ народъ си е казалъ думата и е спусната надъ него завесата на забравата, защото всички деяния въ връзка съ тази историческа дата сѣ амнистирани отдавна.

И не само това, г-да народни представители! Бѣше време, когато, за да се хвърли мостъ на разбирателство между България и нейната освободителка Велика Русия, бѣха приети руски офицери емигранти на българска служба. Въ списъка на тѣзи емигранти фигурираше и името на генералъ Бендеревъ. Не негова е вината, че той тогава не можѣ да се върне въ България. Той имаше голямо желание да се върне отново заедно съ другитъ емигранти въ България и да продължи службата си въ нашата армия. И нѣма съмнение, че ако той бѣше се върналъ у насъ и ако бѣше участвувалъ въ нашитъ освободителни войни, може би щѣше да отбележи нови заслуги въ своята бойна дейност. Но тогава — говорятъ по-старитъ офицери, които познаватъ нѣщата — нѣкой зинтересуванъ хора се били намѣсили, да не би Бендеревъ да ги засѣчи въ армията, и името на Бендеревъ е било заличено отъ списъка на емигрантитъ. И какво става впоследствие? Офицери, замѣсени въ дѣлото на 9 августъ, прѣки отговорници за това дѣло, много по-отговорни отъ него, като Радко Димитриевъ, генералъ Георги Вазовъ, генералъ Диковъ и много други — да не споменавамъ останалитъ — се върнаха на служба въ българската армия, а Бендеревъ не бѣше допустнатъ да се върне въ България. И никой не съжаляваше, че допустнахъ въ България тѣзи достойни офицери, защото тѣ бѣха елитътъ на българското офицерство, и вие видѣхте какъ се проявиха презъ балканската война. Радко Димитриевъ завърши

балканската война съ името на единъ голѣмъ полководецъ, съ една голѣма заслуга, а Георги Вазовъ свърза своето име съ победата при Одринъ. Издаюши заслужили офицери. Такава щѣше да бѣде съдбата и на Бендеревъ, ако бѣше се върналъ въ България. Но той не можѣ да се върне; той дочака катастрофата на Русия и отъ редъ години влачи мизерно съществуване въ България.

Азъ се кѣна предъ васъ, че съ този човѣкъ не съмъ говорилъ, не съмъ го виждалъ отъ 8 години насамъ, за да имате и най-малкото основание да мислите, че той може да е протегналъ ръка за милостъ, или че азъ може би говоря по лично негово внушение. Този старъ солдатинъ е много гордъ, за да направи такава нѣщо. Говоря по свой починъ, по своя инициатива, безъ да съмъ го чулъ, безъ да съмъ го видѣлъ. Защото и азъ вече не съмъ много младъ, за да помня и много други събития отъ историята на България и за да зная, че въ голѣмитъ исторически събития често пѣти най-буйнитъ идеалисти изгарятъ, а хитрецитъ, подлитъ, карьериститъ винаги стоятъ на сѣнка и винаги сѣ добре.

Ето защо, уважаеми г-да народни представители, азъ намирамъ смѣлость да защита каузата на единъ старикъ — на единъ старикъ, който довършва печално своето съществуване въ България, която се е показала достатъчно великодушна къмъ много други като него. Срамно е, недостойно е, героитъ отъ Сливница да влачи едно таково съществуване, каквото има той сега у насъ. И ние, ако сме народъ, който се уважава, не бива да допускаме това. Той е единъ 83-годишенъ старецъ. Тѣй както е прекаралъ живота си досега, той ще докара старинитъ си до гроба. Но би било добре, героитъ отъ Сливница да си отиде спокоенъ, примиренъ съ българската земя, да легне спокойно въ недрата на тази земя, зарадъ която се е билъ на Сливница и зарадъ която е билъ готовъ да се жертвува винаги. Той не бива да си отиде като човѣкъ, лишенъ отъ съчувствието и отъ признанието на неговитъ заслуги за единъ, може би, неволень грѣхъ въ своята младостъ.

Та кой не е сгрѣшилъ на 26-годишна възраст? Та на кого увѣщението на тази буйна възраст, когато кръвта кипи като вино, не се прощаватъ? Та на малко ли стари грѣшници прости България? Защо да не прости и на героя отъ Сливница, който въ она хубавъ ноемврийски день, по свой починъ, въпрѣки заповѣдта на върховното командване, предприе смѣлата атака на Три-уши и спаси честта на България? Азъ поставямъ въпроса предъ съвѣстта на българския Парламентъ, предъ съвѣстта на единъ Парламентъ, въ който фигуриратъ най-много военни хора. Тѣхната съвѣстъ нека проговори следъ моитъ думи! (Ръкоплѣскания)

Председателъ Никола Логофетовъ: Има думата народният представител г-нъ Христо Статевъ.

Христо Статевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Представено ни е за обсъждане и вотиране едно предложение, направено отъ народния представител г-нъ Кожухаровъ, за отпушането народна пенсия на известния храбрецъ и видень деятелъ отъ сръбско-българската война, който въ единъ решителенъ моментъ, когато българската армия е била въ критическо състояние, е изпълнилъ своя дългъ и е отбелязалъ успѣхъ. Азъ не вѣрвамъ въ Народното събрание да се намѣри нашъ другаръ, който би могълъ да отрече тази заслуга, която е осъществена въ изпълнение на единъ войнишки дългъ отъ тогавашния капитанъ Бендеревъ.

Но, уважаеми г-да народни представители, когато става въпросъ въ Народното събрание да се даватъ народни пенсии, по разбирането, което имаме, и при критерия, съ който оценяваме обикновено заслугитъ, винаги трѣбва да имаме предвидъ, че това проявление надхвърля обикновенитъ прояви и достига до изключителни размѣри, въ резултатъ на което се изтъква една безспорна заслуга, залегнала въ съзнанието на цѣлия български народъ. Ако ние, съ нашия актъ на Народно събрание, изтъкнемъ само тази заслуга, която е безспорна, тогава очевидно, безъ да щемъ, косвено ние ще обезсилимъ всички ония заслуги и всички ония прояви на честно изпълненъ доблестенъ дългъ отъ оная шепъ млади български офицери, които наредъ съ г-нъ Бендеревъ създадоха голѣмата военна слава отъ сръбско-българската война.

Народна пенсия, гласувана въ Народно събрание, това значи изключително подчертаване отъ цѣлия български народъ, чрезъ неговитъ представители тукъ, въ Камарата, само на тази проява само на този офицеръ — добъръ, храбъръ, доблестенъ, честно изпълнилъ своя дългъ. Но наредъ съ г-нъ Бендеревъ ние имаме патриарха на нашата армия генералъ Николаевъ, който ще остане подъ сѣнка

съ факта на нашия вотъ. А той също така взема участие въ сръбско-българската война и съ своите изключителни действия допринесе за засилване ореола на тази голяма победа, която е слава и гордост на българската млада армия. Наредъ съ него имаме още други генерали, тогава капитани и поручици. Азъ съмтамъ, че Народното събрание нѣма да мине презъ главитѣ на тѣзи хора, презъ тѣхното оправдано честолюбие и презъ тѣхното съзнание, за да остане впечатлението, че тѣ по-малко сѣ изпълнили своя дългъ.

Но, г-да народни представители, ако продължимъ попитатъкъ да засегнемъ деликатнитѣ странички, които засегна вносителътъ на предложението за даване народна пенсия на Бендеревъ, азъ съмтамъ, че въ свѣстѣта на мнозина ще трепне колебание поради туй, че сѣщиятъ този доблестенъ офицеръ участвува въ единъ превратъ за свалянето на единъ български князь и тури началото на много голѣми превратности, които се отразиха въ много голѣми и тежки изпитания. Не бихъ желалъ да разгрѣшамъ повече тази страница, но мнозина отъ българскитѣ граждани, мнозина отъ българската интелигенция, младитѣ поколения, които ние искаме да научимъ на честно изпълнение на дълга къмъ държава и къмъ царъ, ще има да бждатъ смутени отъ това, че въ единъ такъвъ моментъ, като днешния, Народното събрание дава народни пенсии на ония, които сѣ правили комплоти и детронирали князе въ тази държава.

Председател Никола Логофетовъ: Г-да народни представители! Азъ искамъ да спазя правилника и ще се формализирамъ.

По чл. 19, алинея последна, отъ закона за бюджета, отчетността и предприятия, предложени за увеличение на приходи или разходи, направени въ Народното събрание, безъ да сѣ разглеждани отъ комисията по бюджета, не могатъ да бждатъ гласувани.

Тодоръ Кожухаровъ: Това предложение е разглеждано въ комисията, г-не председателю!

Председател Никола Логофетовъ: Моля Ви се! Въ комисията не е разглеждано. Законопроектътъ е внесенъ тукъ, както е приетъ отъ комисията. И понеже се касае за единъ разходъ, който ще тежи на държавния бюджетъ, и понеже такава предложение не е направено и не е разглеждано въ комисията, предложението на г-нъ Кожухаровъ не го поставямъ на гласуване, а отъ дебатитѣ по този въпросъ правителството да си вземе бележка и, ако може, да отпусне пенсия по други пѣтища.

Тодоръ Кожухаровъ: Предложението е разглеждано и азъ искамъ мнението на г-на министра на финанситѣ по тоя въпросъ.

Председател Никола Логофетовъ: Има думата г-нъ министърътъ на финанситѣ.

Министъръ Добри Божиловъ: Г-да народни представители! Въпросътъ за отпускане народна пенсия на Бендеревъ се слага и миналата година. Азъ имахъ най-голѣми неприятности и затова тази година, въпрѣки разглеждането на въпроса въ парламентарната комисия, Министерскиятъ съветъ, когато разглеждаше решението и, реши — по тактически съображения, за да не се повдигатъ именно тия спорове, които, за голямо съжаление, се повдигаха вече тукъ — да се даде удовлетворение на Бендеревъ, но безъ да се излагаатъ на прещенка неговитѣ заслуги въ положителенъ или отрицателенъ смисълъ. За съжаление, разискванията станаха, не можахъ да се избѣгнатъ. При туй положение, на Министерския съветъ е безразлично подъ каква форма ще трѣбва да бжде подпомогнатъ — да му се даде пенсия, или пъкъ помощ, както се бѣхме установили, именно за да се избѣгнатъ тия неприятни разисквания, които вече станаха тукъ.

Ако г-нъ председателътъ се формализира, разбира се, че правителството ще даде помощъ подъ друга форма — отъ бюджета на Дирекцията на държавнитѣ дългове. Ако, обаче, председателътъ се съгласи да постави предложението на гласуване, азъ, както казахъ и повтарямъ, въпрѣки неприятнитѣ разисквания, които станаха, въпрѣки желанието на правителството да се избѣгнатъ — тѣ не можахъ да се избѣгнатъ не по вина на правителството — правителството е готово да даде подъ каквато и да е форма помощъ на Бендеревъ.

Председател Никола Логофетовъ: Азъ съмтамъ, про-
че, че не мога да поставя на гласуване това предложение.

Както казахъ, правителството да си вземе бележка да даде помощъ по другъ начинъ. Правителството да си вземе решение.

Министъръ Добри Божиловъ: Решението е вече взето

Председател Никола Логофетовъ: Толкова по-добре. Законопроектътъ за отпускане на народни пенсии, значи, се приема въ тая форма, както се докладва и прие членъ по членъ на второ четене.

Г-нъ министъръ Багряновъ! Готовъ ли сте, за да пристѣпимъ къмъ точка трета отъ дневния редъ?

Министъръ Ивачъ Багряновъ: Не.

Председател Никола Логофетовъ: Минаваме на точка четвърта отъ дневния редъ.

Министъръ Добри Божиловъ: Комисията не е готова

Председател Никола Логофетовъ: Минаваме къмъ точка седма отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за уреждане собствеността върху държавни и общински имоти, дадени или завзети за нужди на бѣжанци.

Г-да народни представители! Понеже законопроектътъ е много дългъ, моля да се съгласите да бждатъ прочетени само мотивитѣ.

Който сѣ съгласи, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Дочо Христовъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за уреждане собствеността върху, държавни и общински имоти, дадени или завзети за нужди на бѣжанци.

Г-да народни представители! Съ закона за заселване на бѣжанцитѣ и обезпечаване поминѣка имъ отъ 21 декемврий 1920 г., биде създадена службата за уреждане положението на всички бѣжанци, които, вследствие на събитията отъ 1912 г., бѣха принудени да напуснатъ роднитѣ си мѣста въ Македония, Тракия, Добруджа, Западнитѣ покрайнини и Мала-Азия и да се заселятъ въ царството. Съ този законъ се целѣше да бждатъ преди всичко оземлени съ работна земя бѣжанцитѣ-земедѣлци, а следъ това и да се снабдятъ съ жилищни и поминѣчни сгради, или мѣста за такива. Презъ 1926 г., обаче, съ закона за селскостопанското настаняване на бѣжанцитѣ съ сръдствата на заема, отпуснатъ съ съгласието на Обществото на народитѣ, отъ 18 декемврий 1926 г. — службата по уреждане положението на бѣжанцитѣ-земедѣлци се пог отъ една специална Дирекция за бѣжанцитѣ, която по-късно се превърна въ отдѣление за бѣжанцитѣ при Министерството на финанситѣ, кждето действуваше и до днесъ. Обаче по отношение на бѣжанцитѣ не-земедѣлци остана въ действие поменатиятъ по-горе законъ за заселване на бѣжанцитѣ и обезпечаване поминѣка имъ отъ 1921 г. По този законъ действуваха навремето си така нареченитѣ околийски комисии, които раздаваха имоти на бѣжанцитѣ. Частъ отъ тия раздавания бѣха оформени съ нотариални актове, но частъ останаха неуредени. Освенъ това, редомъ съ законното раздаване на имоти станаха и множество заграбвания на имоти. Заграбванията ставаха главно въ градоветѣ за сдобиване съ жилищни мѣста. Освенъ това, обаче, заграбвания станаха и на държавни сгради и то както въ самитѣ населени мѣста, така и вънъ отъ тѣхъ, било за жилища, било за други поминѣчни нужди (водени и др. такива). За да се уредятъ тия положения — на първо мѣсто, да се снабдятъ съ нотариални актове бѣжанцитѣ, на които сѣ дадени имоти, и, на второ мѣсто, да се снабдятъ съ такива актове бѣжанцитѣ, които сѣ заграбили мѣста и сгради — на 22 май 1935 г., се издаде една наредба-законъ за допълнение на закона за заселване на бѣжанцитѣ и обезпечаване поминѣка имъ. Тази наредба-законъ, обаче, се оказа недостатъчна. Тя призна собствеността върху заграбенитѣ мѣста само до 1 януарий 1927 г., приравнявайки случая съ този по заграбванията на имоти отъ бездомници. Освенъ това, сѣщата наредба-законъ създаде срокове за снабдяване съ нотариални актове, както за даденитѣ, така и за заграбенитѣ имоти, които срокове не дадоха възможностъ за окончателното уреждане на въпроса. Сѣщата наредба-законъ предвиди и отнемане на имотитѣ при неплащане на две вноски. Всичко това откри, редомъ съ така наречения „бездом-

нически въпрос", и този за уреждане собствеността на бѣжанските имоти. При изработване на законопроекта за уреждане на бездомническия въпрос бѣше отдѣлено мѣсто и за уреждане положението на бѣжанските имоти. Обаче при разглеждането на бездомническия въпрос, въ връзка съ сега действащия законъ за уреждане собствеността върху общинските мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници, се взе решение, въпросътъ за бѣжанските имоти да бѣде уреденъ съ отдѣленъ законъ, за да се постигне по-голяма прегледност на тази значително усложнена материя.

Въ връзка съ всичко това, именно, се изработи законопроектътъ, който ви предлагамъ сега. Той урежда положението на бѣжанските имоти, аналогично съ уреденото вече положение на бездомническия имоти.

Като ви излагамъ горното, моля ви, г-да народни представители, да приемете и гласувате законопроекта, който ви предлагамъ.

Гр. София, 25 май 1940 г.

Министъръ на вътрешните работи
и народното здраве: П. Д. Габровски."

(Ето и текстътъ на законопроекта:

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за уреждане собствеността върху държавни и общински имоти, дадени или завзети за нужди на бѣжанци.

I. Общи положения.

Чл. 1. Този законъ урежда собствеността върху държавните и общински имоти, дадени или завзети за жилища и други нужди на бѣжанци, въ връзка съ закона за заселване на бѣжанците и обезпечаване поминѣка имъ.

Всички разпоредби на закона за заселване на бѣжанците и обезпечаване поминѣка имъ, доколкото не се отнасятъ, или измѣняватъ тукъ, иматъ съответно приложение и за уреждане на собствеността, призната съ настоящия законъ.

Всички разпоредби на настоящия законъ иматъ съответно приложение и за уреждане на собствеността, призната съ закона за заселване на бѣжанците и обезпечаване поминѣка имъ.

Чл. 2. Подъ бѣжанецъ, по смисъла на настоящия законъ, се разбира всѣко лице, което има постоянно мѣстожителство въ царството и отговаря на условията, определени въ чл. 2 и забележителъ му отъ закона за заселване на бѣжанците и обезпечаване поминѣка имъ.

Въ новоприсъединените земи къмъ бѣжанците се приравняватъ и пострадалиятъ отъ войнитъ, ако тѣ отговарятъ на условията по чл. 2 отъ закона за издаване нотариални актове за собственост върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници, и ако сѣ се установили на постоянно мѣстожителство въ сѣщитъ земи преди 15 ноемврий 1934 г.

II. Собствеността върху имотитѣ.

Чл. 3. Всѣки, който се е снабдилъ съ нотариаленъ актъ за собственост на имотъ, било по реда на настоящия законъ, било по реда на закона за заселване на бѣжанците и обезпечаване поминѣка имъ, разполага съ всички права на собственикъ върху имота, съгласно законитѣ въ царството, и може да го отчуждава, при спазване условията по следващата алинея, както и да го обременява съ всички вещни права на общо основание.

Отчуждаването на имота се допуска само следъ като се изплати на държавата или общината дължимата за него цена, както и заемитѣ, отпущнати на бѣжанецъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка съ или безъ гаранции на държавата.

III. Признаване на собствеността.

A. Относно завзети имоти.

Чл. 4. Признава се собствеността:

а) на бѣжанецъ, който до 15 ноемврий 1934 г. е завзелъ и до 31 декемврий 1936 г. е застроилъ и ползувалъ лично за свои и тия на семейството си нужди държавно или общинско мѣсто, ако то е регулирано като дворенъ парцелъ. При липса на регулация се постѣпва съгласно чл. 9 отъ закона за уреждане собствеността върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници;

б) на бѣжанецъ, който до 15 ноемврий 1934 г. е завзелъ и използвалъ лично за свои и тия на семейството си нужди държавни сгради, ако тѣ сѣ застроени въ регулирани дворни парцели, като при липса на регулационенъ планъ се постѣпва съгласно предходната разпоредба;

в) на бѣжанецъ, който до 15 ноемврий 1934 г. е завзелъ и използвалъ лично за свои и тия на семейството си нужди държавни поминѣчни сгради, като воденици, динки и др., намиращи се вънъ отъ чертитѣ на населеното мѣсто. Дворището на такава сграда не може да е по-голямо отъ единъ декаръ и половина;

г) на бѣжанецъ, който до 31 декемврий 1938 г. е приелъ мѣсто отъ бѣжанецъ или другъ бездомникъ съ частенъ, но съ достовѣрна дата договоръ, ако е застроено до 31 декемврий 1936 г. и се използва отъ бѣжанецъ за негови, или тия на семейството му нужди. Тази разпоредба важи и за случантѣ, когато е приета готова държавна сграда. Въ първия случай бѣжанецътъ, отъ когото е прието мѣстото съ построеното жилище, има сключенъ заемъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка, подъ гаранции на държавата, за постройка на сѣщото жилище — вториятъ бѣжанецъ поема върху си и дълга къмъ Българската земеделска и кооперативна банка, който изплаща въ сроковетѣ, установени въ наредбата-законъ за уреждане заемитѣ, отпущнати по закона за заселване бѣжанците и обезпечаване поминѣка имъ;

д) на бѣжанецъ, който, следъ като се е сдобилъ съ мѣсто или сграда по единъ отъ начинитѣ, указани въ предшествуващитѣ букви на настоящия членъ, се е явилъ и е купилъ имота на търгъ, но не е устоялъ на задълженията си по тази продажба;

е) на инвалидитѣ, вдовицитѣ и сирацитѣ отъ войнитѣ, родителитѣ на убититѣ отъ войнитѣ, опълченцитѣ отъ „Шипка“ и вдовицитѣ имъ и доброволцитѣ отъ 1885 г. за общинските мѣста въ гр. Стара-Загора, отчуждени по закона за заселване на бѣжанците и обезпечаване поминѣка имъ и изплатени отъ държавата.

Чл. 5. Признатата по чл. 4 собственост се отнася само за една урегулирана парцела, респективно за единъ имотъ по буква „в“ на сѣщия членъ.

Бѣжанцитѣ и приравненитѣ къмъ тѣхъ (чл. 2, алинея втора) трѣбва да притежаватъ качества на безимотни по смисъла на законитѣ, за които се говори въ чл. 2.

Чл. 6. Имотитѣ, върху които се признава собственост съгласно чл. 4, се изплащатъ съ 20 равни безлихвени годишни вноски, споредъ емлячната имъ оценка за периода 1929-1934 г.; ако такава оценка нѣма, тя се определя за сѣщия периодъ по реда на наредбата-законъ за данѣка върху сградитѣ. За дължимата сума се вписва законна ипотека.

Б. Относно даденитѣ имоти.

Чл. 7. Признава се собствеността на бѣжанцитѣ, на които е даденъ имотъ (земи, мѣсто или сграда), съгласно закона за заселване на бѣжанците и обезпечаване поминѣка имъ и които, следъ като сѣ имали права да се снабдятъ съ нотариални актове по реда и въ сроковетѣ, предвидени въ сѣщия законъ сѣ загубили тѣзи права, поради пропускане на сроковетѣ за уреждане на собствеността имъ.

Изплащането на тия имоти става възъ основа на извършенитѣ отъ околийски бѣжански комисии оценки. Ако такива нѣма, тѣ се определятъ отъ комисия въ съставъ: да-нѣченъ представителъ, общински представителъ и представителъ на техническа власт. Цената се изчислява по време даване имота. Оценкитѣ се утвърждаватъ отъ директора на областта и не подлежатъ на обжалване. Дължимата сума се изплаща съ 20 равни годишни безлихвени вноски, като за обезпечаването ѝ се вписва ипотека върху имота.

Забележка. Бѣжанцитѣ, на които сѣ дадени мѣста за жилища или поминѣчни сгради, съгласно закона за заселване на бѣжанците и обезпечаване на поминѣка имъ, и които не сѣ ги още застроили, сѣ длъжни да сторятъ това най-късно до края на 1941 г. Въ противенъ случай мѣстата се отнематъ административно, по заповѣдъ на министъра на земедѣлнето и държавните имоти — за държавните мѣста, и на кмета, по решение на общинския съветъ — за общинските мѣста, безъ обезщетяване за подобренията и безъ връщане на внесенитѣ суми.

IV. Снабдяване съ нотариални актове.

Чл. 8. Въ срокъ 2 години отъ влизането въ сила на настоящия законъ правоимащитѣ по него трѣбва да прелявятъ искане до съответната служба при Министерството на земедѣлнето и държавните имоти или предъ общината за снабдяване съ нотариални актове, като придружатъ искането си съ необходимитѣ доказателства.

Снабдяването съ доказателства и издаване на нотариалния актъ става безплатно, съгласно чл. 8 отъ закона за издаване нотариални актове за собственост върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници.

Чл. 9. Нотариалните актове за дадени или завзети държавни имоти се издават въз основа на пълномощно от съответната служба при Министерството на земеделието и държавните имоти, с което се възлага на надлежния да-нъчен началник да изповѣда продажбата.

Снабдяването с нотариални актове по общинските имоти става въз основа решение на общинския съвет.

Отчужденитѣ от държавата за оземляване на бѣжанци общински имоти, чиято стойност държавата не е изплатила, се заплащат от оземленитѣ направо на общинитѣ. Нотариалните актове за такива имоти се издават чрез общината.

Чл. 10. Непредявилитѣ искания за снабдяване с нотариални актове въ срока по алинея първа на чл. 8 губят правата си, които този законъ имъ признава, и сѣ тѣхъ се постѣпва съгласно забележката къмъ чл. 7 отъ този законъ.

Забележка. Държавата, съответно общината, не може да откаже издаването на нотариалния актъ подъ предлогъ, че бѣжанецътъ дължи и други суми, които не сѣ въ връзка сѣ дълга за имота.

V. Особни разпореждания.

Чл. 11. Обезсилениитѣ по чл. 20 „г“ (отъ 22 май 1935 г.) на закона за заселване на бѣжанцитѣ и обезпечаване поминѣка имъ нотариални актове се възстановяватъ, ако не се противопоставя правото на другъ бѣжанецъ, по чл. 4, буква „г“, отъ този законъ. Държавата, съответно общината, съобщава до нотариуса по искане на заинтересувания, да заличи въ нотариалната книга отбелязаното обезсилване, като предава обратно и владението на отнетия, поради това обезсилване, имотъ, ако той още е собственост на държавата, съответно на общината.

Чл. 12. Лица, на които се признаватъ права по този законъ за снабдяване с нотариални актове и които сѣ били извадени по административенъ редъ отъ застроени за жилища мѣста, иматъ право да поискатъ възвръщане на мѣстата си, ако постройките върху тѣхъ не сѣ съборени, стига мѣстата да сѣ още собственост на държавата или общината. Снабдяването с нотариални актове става при възвръщане на мѣстото.

Чл. 13. Лицата, които права се възстановяватъ по настоящия законъ и срещу които сѣ били извършени формални въводителни действия отъ страна на държавата или общината, обаче сѣ били временно оставени въ съответния парцелъ, се считатъ, че сѣ имали ползуването на имота презъ това време на законно основание.

Чл. 14. Дължимитѣ на държавата или общината суми по закѣснѣли вноски за изплащане имотитѣ по този законъ сѣ заплащатъ въ срокъ три години въ шестмесечни равни вноски. Лихвитѣ върху закѣснѣлитѣ вноски до тази дата не се събиратъ.

Ако дължнициитѣ не изплатятъ две последователни годишни вноски отъ текущия дългъ или закѣснѣлитѣ такива въ горния срокъ, чѣлния дългъ за имота става изискуемъ сѣ законна лихва. Снабдяването с изпълнителенъ листъ по бѣжански имоти става само въз основа писмо отъ съответната служба при Министерството на земеделието и държавните имоти или отъ общината. Производството по снабдяването сѣ листа, както и привеждането въ изпълнение, се извършва безъ заплащането на каквито и да е бѣрии, гербовѣ налози, общински такси и др.

Чл. 15. Лихвитѣ за дълга по дадени и оформени сѣ нотариални актове имоти на бѣжанци, които се дължатъ съгласно чл. 19 отъ закона за заселване на бѣжанцитѣ и обезпечаване поминѣка имъ, преставатъ да текатъ. Неизплатенитѣ до влизането на този законъ въ сила се опрощаватъ, а патентитѣ не се връщатъ.

Чл. 16. Всички заеми, дадени отъ Българската земеделска и кооперативна банка на бѣжанци, въ връзка сѣ закона за заселване на бѣжанцитѣ и обезпечаване поминѣка имъ, се гарантиратъ чрезъ вписване на законна ипотека върху имотитѣ имъ. Тази ипотека следва по редъ ипотека, която се вписва въ полза на държавата или общината за обезпечаване вземането по стойността на имота.

Чл. 17. Правата на държавата и общината по чл. 20 „ж“ отъ закона за заселване на бѣжанцитѣ и обезпечаване на поминѣка имъ трѣбва да бѣдатъ упражнени въ срокѣтѣ и по реда, указани въ чл. 205 отъ закона за задълженията и договоритѣ.

Чл. 18. Отчужденитѣ мѣста съгласно чл. 20 „д“ отъ закона за заселване на бѣжанцитѣ и обезпечаване поминѣка имъ се заплащатъ по цената въ време на отчуждението и при спазването постановленията на чл. 27 отъ закона за благоустройството.

Чл. 19. Върху държавно или общинско мѣсто никой бѣжанецъ не може да притежава на свое или на името на

нѣкой отъ членовѣтѣ на семейството му повече отъ единъ даденъ или завзетъ имотъ, собствеността на който е призната по настоящия законъ или по закона за уреждане собствеността върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници. По приложението на настоящия членъ важи чл. 16 отъ закона за издаване нотариални актове за собственост върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници.

Чл. 20. На бѣжанци, които изплатятъ въ срокъ една година отъ влизането въ сила настоящия законъ дължимитѣ на държавата или общината суми, за имоти по настоящия законъ, се прави 20% намаление отъ дълга.

Чл. 21. Отмѣняватъ се членове 20, 20 „г“ и 20 „е“ отъ закона за заселване на бѣжанцитѣ и обезпечаване на поминѣка имъ“.)

Председател Никола Логофетовъ: Ще гласувамъ. Които приематъ на първо четене законопроекта за уреждане собствеността върху държавни и общински имоти, дадени или завзети за нужди на бѣжанци, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-да народни представители! Давамъ половинъ часъ почивка. Членовѣтѣ отъ комисията по Министерството на земеделието и отъ бюджетарната комисия да отидатъ горе на заседание.

(Следъ почивката)

Председател Никола Логофетовъ: (Звъни) Заседанието продължава.

Има думата г-нъ министърътъ на търговията.

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Моля да прередишъ дневния редъ, като минемъ къмъ разглеждане на точка девета.

Председател Никола Логофетовъ: Които сѣ съгласни сѣ предложеното пререждане на дневния редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка девета отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на членове 13, буква „з“, 34 и 40, букви „а“ и „з“, отъ закона за експлоатацията на държавните мини.

Моля г-на секретаря да го прочете.

Секретаръ Димитъръ Сараджовъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за измѣнение и допълнение на членове 13, буква „з“, 34 и 40, букви „а“ и „з“, отъ закона за експлоатацията на държавните мини.

Г-да народни представители! Измѣнението и допълнението на горечитиранитѣ членове отъ закона за експлоатацията на държавните мини се налагатъ поради следнитѣ съображения:

По чл. 13, буква „з“, и чл. 34. Съ учредяването на банка „Български кредитъ“, акционерно дружество, като полудържавна банка, държавните мини включиха сѣщата въ списъка на своитѣ банковѣ кореспонденти. Понеже банката има клонове и връзки въ почти всички по-големи индустриални и стопански центрове на царството, минитѣ улесниха твърде много голѣма частъ отъ своитѣ клиенти, като въведоха специална служба за порѣчки и преводи при централата и всички клонове на въпросната банка. Понеже горечитиранитѣ членове изрично постановяватъ, че държавнитѣ мини могатъ да извършватъ своитѣ финансови операции и да откриватъ текущи смѣтки само при Българската народна банка и други държавни банки, минитѣ не могатъ да държатъ своитѣ налични срѣдства въ банка „Български кредитъ“, акционерно дружество, даже и за най-малко време. Това поражда голѣми мъчнотии и главно забавяне порѣчките на клиентитѣ при сегашния начинъ на работа съ тая банка, защото всички преводи отъ клоновѣтѣ на банката, следъ като се централизиратъ въ централата на банката въ София, последната чрезъ своя софийски клонъ трѣбва да ги внесе по нѣкой отъ текущитѣ смѣтки на минитѣ при държавна банка. Когато минитѣ получаватъ уведомление отъ съответната държавна банка, чакъ тогава могатъ да дадатъ ходъ на порѣчките.

Освенъ това, има сезони, когато държавните мини набиратъ доста свободни налични срѣдства. Българската народна банка не плаща никаква лихва на влогове, а лихвениятъ процентъ на Българската земеделска и кооперативна банка за такива влогове е едва 1%. Докато банка „Българ-

ски кредит", като търговско-индустриална банка, има възможност да плаща по-високи проценти, банка „Български кредит“, като полудържавен кредитен институт и понеже се намира под непосредственото управление и контрол на Българската народна банка, представлява сигурно учреждение, на което държавните мини могат да повърят за известно време, през което имат такива, своит свободни срѣдства, съществува, съществува да могат смѣтит да се оползотворят по-добре.

Настоящата редакция на чл. 13, буква „з“, е:

„Разрешава откриване текущи смѣтки при Българската народна банка и други държавни банки“.

Исканата нова редакция въ законопроекта е:

„Разрешава откриване текущи смѣтки при всички държавни банки и банка „Български кредит“, акционерно дружество“.

Настоящата редакция на чл. 34 е:

„Всички финансови операции на държавните мини се извършват чрез Българската народна банка. Държавните мини могат да откриват текуща смѣтка, освен въ Българската народна банка, и въ други държавни банки“.

Исканата нова редакция въ законопроекта е:

„Държавните мини могат да имат текущи смѣтки при всички държавни банки и банка „Български кредит“, акционерно дружество“.

По чл. 40, букви „а“ и „з“. Учредена по силата на закона за експлоатацията на държавните мини (чл. 40), взаимноспомогателната спестовнозащитователна каса на служителите и работниците при държавните мини не е юридическа личност, съществуваща отдѣлно и успоредно съ юридическа личност „Държавни мини“.

Въпреки наличността на едно функционално имущество, администрирано от особени управителни органи, което само по себе си би било достатъчно да се признае наличността на една юридическа личност, това признание се отрича от чл. 1, алинея трета, на закона за юридическите лица.

Касата понастоящемъ има набрани срѣдства общо за около 40.000.000 л., произхождащи от: математически резерв на осигуровките, задължителни спестявания, безсрочни влогове и служебни гаранции. Тия срѣдства съ собственост на участниците въ касата — настоящи и бивши работници и чиновници.

За да може касата да вложи срѣдствата си въ други ценности, освен влогове въ банки и въ държавните мини, най-вече въ недвижими доходоносни имоти, необходимо е да се отдѣли нейната юридическа личност от тази на държавните мини.

Съ това измѣнение на закона ще могат да се постигнат постановените цели на касата, като се даде възможност да се вложат срѣдствата ѝ и въ недвижими имоти, било то нейни или въ строеж на жилища съ условна собственост за членовете ѝ.

Според препоръки на специалисти по осигурителното дѣло, почти всички застрахователни дружества и осигурителни каси въ страната съ си вложили най-малко 1/4 от срѣдствата въ недвижими имоти, съществува, съществува да се предпазят от евентуално колебание на лева. От страна на касата „Миньор“ не е направено нищо въ това направление досега, по причина на това, че нейната юридическа личност се покрива съ тази на държавните мини.

Поради това касата не може да влиза въ контрагентни отношения съ държавните мини, за да закупи от тях жилища, а също и така и други мѣста и имоти от трети лица за строеж на лѣчебно-почивни станции и други недвижими имоти, защото закупените такива при сегашното положение ще трѣбва да се причислят към имуществото на държавните мини, както и не може да влиза въ ипотекарни договорни отношения.

Съ допълнението на чл. 40, новата буква „з“, се цели персоналетъ на касата „Миньор“ да запази своит права като държавни чиновници и участници въ Пенсионния фонд, както това е случаятъ съ персонала на Пенсионния фонд, съгласно новия законъ за пенсията за изслужено време и инвалидност на служителите и работниците при държавните мини („Държавен вестник“, брой 100, от 4 май 1940 г. — чл. 79), още повече, че персоналетъ на касата „Миньор“ и Пенсионният фонд ще бѣде организиран въ една и съща служба.

Уставът на касата предвижда, следващата се на правимащите лица застрахована сума да не подлежи на секвестър, обаче това разпоредение практически не може да се прилага, тъй като въ закона за тая каса не съществува подобно правило.

Поради това обстоятелство, особено при смъртни случаи, макаръ че минит плащат половината от премията при секвестър застрахованата сума отива у кредиторите въмѣсто у наследниците на починалия миньор.

За да може застраховката при държавните мини да изпълни целта, за която е създадена, необходимо е законът да се допълни въ смисълъ, тая застрахована сума да бѣде освободена от секвестър.

Подобни разпоредения се предвиждат въ законите за другите каси, напримеръ, въ: 1) чл. 5 от наредбата-законъ за „Взаимноспомогателната каса“ на учителите и служителите по ведомството на Министерството на просвѣщенето и фондовете му („Държавен вестник“, бр. 120, от 31 май 1935 г.); 2) въ чл. 9 от наредбата-законъ за взаимна застраховка на полицейските служители през време на служба („Държавен вестник“, бр. 227, от 9 октомври 1935 г.); 3) въ чл. 5 от наредбата-законъ за касите „Взаимнопомощ“ и „Другарска помощ“ при Главната дирекция на трудовата повинност („Държавен вестник“, брой 268, от 28 ноември 1935 г. и „Държавен вестник“, брой 269, от 29 ноември 1935 г.).

Г-да народни представители! Предвидъ на гореизложените мотиви, моля да одобрите тукъ приложеня законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за експлоатацията на държавните мини.

София, май 1940 г.

Министъръ на търговията, промишлеността и друда:

Д-ръ Славчо Загоровъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за измѣнение и допълнение на членове 13, буква „з“, 34, и 40, букви „а“ и „з“, отъ закона за експлоатацията на държавните мини.

§ 1. Чл. 13, буква „з“, се измѣня така:

„Разрешава откриване текущи смѣтки при всички държавни банки и банка „Български кредит“, акционерно дружество“.

§ 2. Чл. 34 се измѣня така:

„Държавните мини могат да имат текущи смѣтки при всички държавни банки и банка „Български кредит“, акционерно дружество“.

§ 3. Чл. 40, буква „а“, се измѣня така:

„При държавните мини се учредява взаимноспомогателна спестовнозащитователна каса на служителите и работниците съ всичките права на отдѣлна юридическа личност. Тази каса действа под контрола на административния съветъ на държавните мини“.

Къмъ същия членъ се прибавя нова буква „з“:

„Членове 35 и 38 отъ настоящия законъ иматъ приложение и по отношение на касата „Миньор“.

Застрахованите суми не подлежатъ на секвестъръ освенъ за дългове къмъ касата и държавните мини“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Ще гласуваме. Които приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на членове 13, буква „з“, 34 и 40, букви „а“ и „з“, отъ закона за експлоатацията на държавните мини моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Моля, законопроектътъ да бѣде разгледанъ по спешностъ и на второ четене.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ предложението на г-на министра, да се гласува законопроектътъ по спешностъ и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на секретаря да го докладва.

Секретаръ Димитъръ Сараджовъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение и допълнение на членове 13, буква „з“, 34 и 40, букви „а“ и „з“, отъ закона за експлоатацията на държавните мини.

§ 1. Чл. 13, буква „з“, се измѣня така:

„Разрешава откриване текущи смѣтки при всички държавни банки и банка „Български кредит“, акционерно дружество“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ заглавieto на законопроекта и § 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Димитър Сараджовъ: (Чете)

„§ 2. Чл. 34 се изменя така:

„Държавните мини могат да имат текущи сметки при всички държавни банки и банка „Български кредит“, акционерно дружество“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

„§ 3. Чл. 40, буква „а“ се изменя така:

„При държавните мини се учредява взаимноспомогателна спестовнозастрахователна каса на служителите и работниците с всичките права на отделна юридическа личност. Тази каса действа под контрола на административния съвет на държавните мини“.

Към същия член се прибавя нова буква „з“:

„Членове 35 и 38 от настоящия закон имат приложение и по отношение на каса „Миньоръ“.

Застрахованите суми не подлежат на секвестър, освен за дългове към касата и държавните мини“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектът е приет на второ четене.

Минаваме на точка десета от дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на наредбата-закон за закупуване и износ на зърнени храни.

Моля г-на докладчика да го прочете.

Докладчик д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на наредбата-закон за закупуване и износ на зърнени храни.

Г-да народни представители! Изключителните времена, въ които живеем, наложиха, щото дейността на Дирекцията за закупуване и износ на зърнени храни да надхвърли предвидените, установени от нейния устройствен закон — наредбата-закон за закупуване и износ на зърнени храни, обнародвана въ „Държавен вестник“, брой 28, от 7 февруарий 1936 г. И други произведения на земеделското ни стопанство станали обект на нейната търговия, като по отношение на някои от тях се приложи съществуващият монополен режим за търговия с пшеница и ръж.

Това направи необходимите изменения и допълнения въ споменатата наредба-закон, които съвременно законопроектът поднасям на ваше обсъждане и одобрение.

Гр. София май 1940 г.

Министър на търговията,

промишлеността и труда: **Д-ръ Славчо Загоревъ**

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за изменение и допълнение на наредбата-закон за закупуване и износ на зърнени храни.

§ 1. Въ чл. 3 се заличават думите след двоеточието и вместо тях се поставят: „пшеница, ръж, ечемик, овес, царевица, слънчогледово семе, рициново семе, рапично семе, памук, лен и семената от тях, вълна, както и съ всички други, за които постанови Министерският съвет. Режимът на търговията с тези земеделски произведения се установява съвременно с наредби, изготвени от дирекционния съвет и одобрени от Министерския съвет“.

§ 2. Член 6 добива следната редакция: „Търговията с пшеница, ръж, ечемик, овес, слънчогледово семе, рапично семе, памук, лен и вълна е монопол на дирекцията. Министерският съвет има право да установява монополен режим за търговията и съ други земеделски произведения и продуктите от тях по реда на чл. 3, алинея втора“.

Председател Никола Логофетовъ: По този законопроект има думата народният представител г-нъ Дичо Тодоровъ. — Няма го

Има думата народният представител г-нъ Лазаръ Бакаловъ.

Лазаръ Бакаловъ (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Днес има да разгледаме законопроект за изменение и допълнение на наредбата-закон за закупу-

ване и износ на зърнени храни. Най-после отиваме към монополизирание и на други зърнени, фуражни и маслодайки произведения на земеделското стопанство.

Отъ края на 1931 г. насам всички правителства, обезпокоени от загубите, които Храноизносът навремето донесе на държавата за реколтите 1930 и 1931 г., не желалха, щото валоризацията на пшеницата и ръжта да тежат върху държавния бюджет. Затова се прибегна последователно до други източници за покриване на загубите от износа: хлѣбната марка, облога върху брашната и най-после житния монопол. Въ 1937 г. правителството не желалаше да жертвува държавни средства за поддържането на цените на зърнените храни. И то потърси дори и приходи от житния монопол. Бюджетът на държавата за 1937 г. има въ приходната си част извънредни приходи при Дирекцията за храноизнос крѣго 170 милиона лева. Тогава държавата не само че не е понесла каквато и да било тежест от валоризиранието на пшеницата и ръжта, но взема приходи от Дирекцията за храноизнос, съ които балансира своя бюджет.

Г-да народни представители! Храноизносът има своите приятели и противници още от времето на неговото създаване през 1930 г. Заинтересувани борсови спекуланти и известен брой едри мелничарски предприятия, на които държавната намѣса не харесваше, защото имѣ възможността за лесно обогатяване на гърба на по-слабите, не преставаха да се борят срещу тази намѣса. Тѣ водиха една непрестанна борба съ единствената цел да злепоставят обществено ръководните лица на института. Тѣзи срѣди виждаха въ доброто функциониране на житния монопол единъ опасенъ примѣръ за създаването и на други държавни монополи, които биха отнели нови обекти отъ свободната търговия, което днесъ става. Жертва на тази борба стана бившиятъ директоръ на Храноизноса, Георги Качазирски, който съ своите здрави стопански разбирания бѣше цененъ за България.

Намѣсата на държавата въ търговията съ зърнени храни не е дълга, а необходима на момента. Ако държавата държи много за намѣсата въ търговията съ земеделски произведения и главно съ зърнени храни, тя върши това, защото е дълбоко убедена, че само по този начинъ може осезателно да се подкрепи земеделецътъ-производителъ въ време на стопанска криза. Това е схващането на всички правителства отъ 10 години насамъ. Това е и схващането на всички общественици и стопански деятели въ страната, и особено на тия, които се интересуватъ отъ съдбата на българското село.

Най-после се разбра много добре, че непосредствено засегнатите отъ държавната намѣса житарски посрѣдници и спекуланти и нѣколко едри мелничарски предприятия могатъ да водятъ борба срещу Храноизноса, безъ да държатъ сметка за широките народни интереси и безъ да избиратъ срѣдствата за тази борба. Който е искалъ и иска премахването на житния монопол, иска всѣщитно премахването на държавната намѣса въ търговията съ зърнени храни и изоставяне производителя на собствената му сѣдба.

Г-да народни представители! Намѣсата на държавата въ търговията съ земеделски произведения е имала и има своето оправдание и стопанско значение както въ миналото, така и сега. Защото стопанската криза засегна най-вече земеделското производство — селото. Селото отъ 1930 г. насамъ продължава да търпи и да понася такава криза, каквато друго никое съсловие не е преживявало. Неговото производство е крайно обезценено. Неговата стойностъ е намалена на повече отъ 60%. Апелътъ на общественици-стопански деятели въ защита на селото въ миналото, да бъдатъ монополизирани всички произведения въ земеделското стопанство, не бѣше чутъ. Трѣбваше и трѣбва да се премахне най-малката спекула съ земеделските произведения, защото българскиятъ земеделецъ цѣли 10 години продължава да продава на безценица своите произведения. Ако за пшеницата и ръжта бѣше дадена задоволителна цена, каквато се даде, то за другото производство — ечемика, овеса, а най-вече за царевицата не се даде, и производителътъ получаваше съвършено малка цена. Царевицата се продаваше по 80 ст. кгр. За полученото отъ 1 декаръ производство най-вече 10-12 кофи царевица на декаръ, които се равняватъ на 120-130 л., производителътъ-селянинъ съ тая стойностъ купуваше най-много едно тенѣке газъ. Днешното правителство се отзова на тази нужда, то запази за царевицата една задоволителна цена. И днесъ правителството разширява монопола.

Производителътъ не може да се помири съ низките цени, които получава за своите произведения, защото за-

плаща още релативно скъпо всичко, каквото купува. А и не бива да свиква, защото това би значало да свикне с една хроническа мизерия, с всички пакостни нейни последици. Земеделецът-производител не е свикнал и с създаденото положение, а го търпи, като очаква по-добри дни. Той живее не за смъртта на някакви запаси, каквито няма, а преживява с всекидневни лишения от много свои настоящи културни нужди.

При това обезцененото и слабо производство, получено от единица площ, не можеше да не се отрази зле върху здравословното състояние на селото. Ето защо селото продължава да бедствува, и всеки, който може добре да вижда, ще забележи, че върху лицата на голъма част лежи сянката на неволата. Както и г-н министърът на земеделието подчерта, голъма част от населението на селото е гладно за земя. Това е трагизъм, който никое друго съсловие не преживява.

Г-да народни представители! Напоследък наблюдаваме едно начало на подобрене стопанското положение на страната. То се дължи до голъма степен на грижата на правителството и намъсата му в търговията. Тази намъса, провеждана чрез Храноизноса, даде и дава възможност на селото да получи само за пшеницата, ръжта и слънчогледовото семе средно годишно над 1 милиард лева повече, отколкото би получило без тази намъса. Дирекцията за храноизнос осигурява днес на производителя 3-40-3-50 л. за кг. пшеница. Тази цена още не е задоволителна за него, но той е доволен, че дирекцията му осигурява редовното заплащане поне на такава цена, защото той помни и други времена, когато за същата пшеница му даваха по 1-50 л. на кг. Затова и държавната намъса в търговията с зърнени храни трябва да продължава дотогава, докогато цените в странство се повишат на ниво, което да има поне отчасти съответствие с цените на предметите, които производителът-земеделец купува от пазара.

Монополът и на останалите земеделски произведения — ечемикът, овесът, царевичата и слънчогледовото семе — е острада факт. Това говори, че производството чувства голъмата необходимост да запази една задоволителна цена на земеделските произведения и, от друга страна, да премахне експлоатацията съ земеделските произведения. По такъв начин ще се внесе успокоение въ селските земеделски среди.

Г-да народни представители! При нашето раздробено земеделско стопанство трябва да съзнаем, че частната инициатива е слаба и безсилна да се справи с трудностите и е въ възможност да отговори на нуждите на самия стопанин. Ето защо държавата все повече трябва да се намъсва въ стопанския живот на страната ни. Многобройните разпръснати произведения на земеделското стопанство, за да могат да бъдат годни за износ, трябва да бъдат събрани, преработени, пригодени за съхранение и транспорт. Някои от тях трябва да претърпят промяна, както въ формата, така също и въ вътрешното съдържание, а това е работа, която от дългият дребен земеделец е въ възможност да извърши. Нужни са въ случая познания, средства и организация. Както въ областта на производството, така и въ областта на износа, не може да се организира едно предприятие въ по-широк мащаб тъй лесно, защото липсват средства, а съ съдействието и подкрепата на държавата това може да стане. Тук повече от всякъде другаде се явява нужда от общи усилия, от общи средства, за която цел отговаря общата организация, която държавата трябва да създава и подпомага. Никое друго производство няма такава голъма нужда от такава обща организация, както земеделското.

Г-да народни представители! България притежава всички условия да стане богата градина на Балканите, защото има богата земя, отличен климат и трудолюбив народ. Остава само да организираме тоя черен труд на земята и да го направим творчески. Това ще стане не по пътя на разединението, на сепаратизма и съсловността, не по пътя само на частната инициатива, но и по пътя на събирането на слаби морални и материални сили въ една по-голъма сила. Въ епохата на грубия материализъм, ние, носители на селската идеология, издигаме знамето на събирането, общността и нацията, като по-здрава опора за превъзможване изключително тежките трудови и материални условия на селото.

Г-да народни представители! Голъмитъ войни винаги са били последвани от нови стопански епохи въ историята на човечеството. Ние сме пред зората на нова стопанска епоха и вследствие сътресенията въ стопанския живот на народите, причинени от войната. Революцион-

ният експериментализъм на социалните доктрини далеч още не е завършен. Обаче въ борбата за самосъхранение и живот на обществото през миналата война, принципът на колективността се наложи като неотразимо чувство у масите и като неотмънно начало въ стопанските отношения и дейност на човечеството. Този именно инстинкт за самосъхранение въ борбата за живот посочи пътя на обществената солидарност, и кооперацията, като обществена организация, след голъмата европейска война, се наложи въ съзнанието на хората като всеобща обществена стопанска система, отговаряща на жизнените стопански интереси на широките народни слоеве. Нея животът налага, а от живота няма по-голъма сила. Той изглажда формите и регулира отношенията на обществото, и всичко онова, което не отговаря на новото време, бива изтласкано от живота и общественото развитие. И Дирекцията за храноизнос не е случайност. Нея също животът налага. Обаче тя Дирекция за храноизнос ще трябва да бъде реформирана, затуй защото отначало тя имаше задачата да организира закупуването и износа само на два артикула, само на две култури: пшеницата и ръжта. Днес върху Дирекцията за храноизнос са възложени ред други стопански инициативи. На нея са възложени стопанските инициативи, отнети от Българската земеделска и кооперативна банка. Тя върши не само това, но продължава да раздава и семена. По такъв начин тя става голъма стопанска организация и ще трябва да бъде реформирана от Дирекция за закупуване и износ на зърнени храни въ Дирекция на народното стопанство. въ която дирекция трябва да участвуват и представители на земеделските производители.

Г-да народни представители! Кооперацията, като обществена организация и идеал на новото време, върши гръшките и трудностите, разширява своите стопански форми въ всички области на стопанския живот по цял свят. От най-топлия юг до най-студения север и от началото на изгръва на слънцето до неговия залъз, цялото земно кълбо е оплетено от една мрежа на повече от 200.000 кооперативни сдружения, над които се развива седмичното знаме и които все повече се увеличават, обединяват се и простират живителните си папала към всички материални и духовни области на човешката дейност, поставяйки си две задачи: първо, да задоволяват нуждите на човъка и, второ, да превъзпитат човъка да подчини своите лични и егоистични интереси на обществените интереси, които са идеал на днешната епоха за една социална справедливост, да притъпят у човъка чувствата, които го карат да бъде той върв към човъка, и да го направят другар. Днес сме свидетели на това озвърение на човечеството, което го е упомрачало — да се унищожават за няколко часа, за няколко дни човешки ценности, придобити с въкове. Това е упомрачание, това е самозабрава. Кооперацията не е теоретическо построение, не е доктринерна фикция, нито е религия. Тя е дълбоко на земята и за земята. Човъкът е най-голъмата ценност на земята и неговият живот трябва да бъде ценен. Ето смисленият проблем на кооперацията.

Г-да народни представители! Кооперацията е знамето на утрешния ден, защото носи социалната справедливост, носи мир и благоденствие на измъченото и онеправдано човечество. Знаем, че откъде ще ми се възрази за необходимостта въ нашето кооперативно движение, обаче дължен съм да заявя и да подчертая, че нашата кооперативна организация е млада, че тя има едва 30-годишен живот, че през този живот тя се развива стихийно, не можеше да запази нормалното си развитие и прелъ своето корито. По такъв начин, естествено, тя завлече въ себе си голъма част боклук. Нима се забравя времето, когато всички потърсиха кооперацията за спасение? Нима се забравиха кръчмарските, бакалските и акционерните кооперации? Ами партийните кооперации „Мир“, „Солидарност“, „Радикал“ и други? По такъв начин кооперацията се изроди и се създаде псевдокооператизъмът. А за създаването и съществуването на добри кооперации са необходими подготвени обществени дейци, които да бъдат носители на кооперативната идеология и добри борци за самата кооперативна система, като социална такава. Именно поради липсата на тоя обществен кадър въ кооперацията, се явиха някъде гръшки.

Внимателните и безпристрастни наблюдатели не могат да не забележат, че българската кооперация крие въ себе си заложби за добро развитие, върши някои нейни недостатъци, които са дължати, от една страна, на младостта и на стихийното ѝ развитие и, от друга страна,

на общата порочност, която войните и стопанската криза насадиха и развиха. Съ участието си въ монопола на зърнените храни тя доказва своята способност, която от началото се отричаше от известни заинтересувани сфери. Обаче трябва да се знае, че кооперацията, особено селско-кредитната, е осезателно засегната от закона за облекчение на длъжниците. Тя търпи загуби въ процъта на лихвата съ разликата от 3% до 7%, каквато плаща кооперацията на банката. А ония постановления на закона за регламентиране на търговията, които съ въ ущърб на селско-кредитната кооперация, трябва да бъдат премахнати.

Г-да народни представители! Селскокредитните кооперации съ най-важните стопански организации за земеделските стопани. Трябва да се разбере от всички ръководни лица, от общественици и стопански дейатели, че селскокредитните кооперации съ надежта и опора на селянина, и трябва да имъ се дава най-осезателна подкрепа. Това ще бъде само въ полза на народното ни стопанство. Тъ съ най-близки и искрени сътрудници на държавата. Тъ съ и най-важният сътрудник на Дирекцията за храноизносъ. Нѣма проведена стопанска инициатива безъ участието на кооперацията. Когато държавниятъ агрономъ отиде въ село, най-напредъ ще се спре въ кооперацията и ще иска нейното съдействие и сътрудничество за всичките си стопански инициативи. Въ общите годишни събрания вие ще видите, че винаги въ дневния редъ съ поставени стопански въпроси за разглеждане. Това говори, че действително нашата земеделска кооперация все повече и повече участвува въ стопанския животъ. Но не само това. Вие ще видите, че кооперацията доставя по-голямата частъ отъ редосѣялки, ваящи и други земеделски оръдия, като триори и т. н., за услуга на българския земеделецъ. Това съ все стопански инициативи, въ които селскокредитната кооперация участвува непосредствено и активно. Който се явява противъ нея, той е противъ селото. Българската кооперация, а особено селската кредитна кооперация, е способна и готова, заедно съ своите съюзи, да организира монопольния режимъ на всички земеделски произведения, за да се освободи държавата отъ единъ годишенъ разходъ въ 20.000.000 л. Въ тази народностопанска организация може да участвува и търговското съсловие.

Г-да народни представители! Въ днешното историческо време, въ тѣзи изключителни дни за България, една единствена повеля има за насъ: да дадемъ личниятъ си усилня само въ служба на България.

Не мога да не спра вашето внимание върху стопанската политика на Българската земеделска банка, която е единственият кредиторъ на Дирекцията за храноизносъ, която е била и днесъ е напълно въ подкрепа на земеделското стопанство и чиято подкрепа трябва да бъде все повече разширявана. Тя се явява и въ подкрепа на Дирекцията за храноизносъ. Кооперативната и кредитна политика на банката трябва да бъде коригирана. Тя трябва да преосмисли дребния кредитъ — личенъ и заложенъ — на кооперациите, като и на тѣхъ се дадатъ същите привилегии, които има банката по отношение на личния и заложенъ кредитъ, защото тѣ ще могатъ по-непосредствено да наблюдаватъ заложенния добитък и длъжниците по личенъ кредитъ; под тѣхния надзоръ тѣ винаги ще бъдатъ по-добре, което ще бъде въ интереса и на самия кредиторъ. За Българската земеделска банка да остане едниятъ вариантъ, ипотеченъ и мелиоративенъ дългосроченъ кредитъ. Само по този начинъ ще може да се премахне зеленчарството и спекулата въ селата и да се подсили земеделското производство. Нека да се постави най-голяма контрола върху кооперативната организация, но да ѝ се даде съдействие, нейната дейностъ да бъде подкрепена, защото тя е единствената, която служи на нашето земеделско стопанство.

Срѣдствата на Българската земеделска банка трябва да бъдатъ пазени и отпавани изключително въ земеделските стопанства. Всѣкакво отклонение на срѣдствата на банката въ друго направление носи големи опасности за бъдещето на банката и на земеделска България. Ако нейните срѣдства не бъдатъ пазени и щадени, утре Българската земеделска и кооперативна банка ще се намѣри въ невъзможностъ да кредитира Дирекцията за храноизносъ и по такъвъ начинъ дейността на тази дирекция ще бъде ограничена, вмѣсто да бъде разширявана, и тя нѣма да може да изпълнява задачите си, както трябва.

Г-да народни представители! Завършвамъ. Настоящиятъ законопроектъ, който разширява монопола съ зърнените храни, е едно добро дѣло на правителството. Ние трябва да гласуваме законопроекта единодушно, надѣвайки се, че днешните цени ще бъдатъ повисши съответно съ общото повишение ценитъ на другите предмети, необходими въ земеделското стопанство. (Ръкоплѣскания)

Председател Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Никола Джанковъ.

Никола Джанковъ: (Отъ трибуна). Г-да народни представители! Законопроектътъ за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за закупуване и износъ на зърнени храни, който г-нъ министърътъ на търговията внесе, по начало би трябвало да се одобри, защото въ дейността на Дирекцията за храноизносъ се включватъ и нови земеделски произведения, които досега бѣха въ орбитата на свободния пазаръ. Но азъ смѣтамъ, че и въ бъдеще нашата борба ще трябва да се изрази въ разширение на монопола на Дирекцията за храноизносъ. Тукъ биха могли да влѣзатъ и други произведения, които нашиятъ земеделецъ произвежда. Напримѣръ, единъ цененъ неговъ продуктъ е тютюнътъ, който носи най-големия доходъ на нашия народъ и на нашето държавно съкровище. Следователно, въ чл. 3 на наредбата-законъ за закупуване и износъ на зърнени храни би могло прекрасно да фигурира и тютюнътъ. Тукъ биха могли да влѣзатъ и млѣкото, и зеленчуците, и гроздето, които съ също така обектъ на спекулата на частния капиталъ.

Безспорно, нашата страна е земеделска, следователно, заедно съ борбата за повишаване дохода, рентабилността на нашето земеделско стопанство, ще трябва да върви и борбата за гарантиране ценитъ на земеделските произведения. Не е важно само да имаме рентабилно стопанство, да рационализираме това стопанство, но ще трябва също така да следимъ и да се боримъ за справедливи цени, които да отговарятъ на труда, вложенъ отъ земеделеца въ неговата творческа работа. Нашата страна нѣма големи богатства, нѣма мини, нѣма желязо, нѣма огромни бадини каменни въглища, на които да може да разчита за г-лѣма индустрия. Ние дълго време ще останемъ земеделска страна. Кардиналниятъ въпросъ, който ние имаме да разрешимъ като държава и като държавно стопанство, г-да народни представители, е въпросътъ за нашите земеделски произведения и за ценитъ на тия произведения. Следователно, ние ще трябва да се боримъ, щото ония земеделски произведения, които не влизатъ въ орбитата на този законъ, да получатъ минимални цени. Напримѣръ, за гроздето, за млѣкото, за месото, за тютюна, за зеленчука и за всички земеделски произведения, които не влизатъ въ обсега на този законъ, ние ще трябва, г-да народни представители, да имаме минимални цени, както имаме максимални цени за търговските и индустриалните произведения. Азъ мога добре зная, когато дойде износъ, какъ се навървятъ въ единъ пунктъ нѣколко десетки фирми и започватъ да подбиватъ ценитъ на гроздето. Преди 2-3 години Експортниятъ институтъ излѣзе съ една наредба, въпрѣки че нѣмаше законъ, и каза: никой търговецъ нѣма право да купува гроздето по-долу отъ 5 л., и се запазиха ценитъ. Когато ставатъ покупко-продажбитъ на земеделските произведения и има дирижиране на ценитъ отъ държавата, не може да има подбиване на ценитъ, не може да става експлоатация. Министерството на търговията, въ връзка съ Министерството на земедѣлството и другите стопански министерства, ще трябва да наложи законоположение за минимални цени на земеделските произведения.

Азъ намирамъ, че освенъ монополизацията на земеделските произведения, въ обсега на Храноизноса трябва да влѣзе и вносътъ на нашата държава. Ако ние купуваме тукъ произведенията на цени, които държавата определя, също така трябва да бъде при разните търговски сдѣлки, които тя сключва съ другитъ държави за гроздето, за свинитъ, за виното, както бѣше съ германските фирми. Държавата може да възложи на търговците само да купуватъ, като имъ определя тѣхните печалби. Следователно, външната търговия ще трябва да бъде иззета отъ частните лица и да бъде дирижирана отъ самата държава. По такъвъ начинъ ние ще намалимъ отвората на жилищата на ценитъ между земеделските и индустриалните произведения. Въ туй направление има още много да се работи и, следователно, ние ще трябва да водимъ повсемѣстенъ натискъ. Ето защо обсегътъ на тоя законъ трябва да се разширява все повече и повече и да обеме цялото наше земеделско стопанство съ огледъ да се намали разликата между ценитъ на земеделските и индустриалните произведения, за да се избѣгне тази криза, която души нашия селски народъ.

Г-да народни представители! Въ връзка съ разширяване на законопроекта, съ огледъ включването въ обсега на Дирекцията за храноизносъ памука, лена, рапичното и слънчогледово семе, азъ намирамъ, че тукъ трябва да се повдигне и другъ въпросъ. На васъ е известно, между васъ има селяни, земеделци-стопани, има и търговци, които

знаят, че когато нашият селянин занесе своите произведения на кой да е пункт, на коя да е гара, където ще трябва да продаде тези произведения, т.е. се теглят от частния търговец или от представителя на кооперативните сдружения. Имаме много случаи, когато се спекулира с кантара при мъренето на тези произведения, било по отношение на тяхното количество, било по отношение на качеството им.

Д-ръ Атанасъ Поповъ: Туй въ закона не може да се впише.

Никола Джанковъ: Моля Ви се! Може.

Д-ръ Атанасъ Поповъ: Какъ?

Никола Джанковъ: Азъ ще Ви кажа.

Д-ръ Атанасъ Поповъ: То е въпросъ на контролъ, не е въпросъ на законодателна работа.

Никола Джанковъ: Тоя контролъ трябва да се изрази въ закона, защото той интересува селянина. Азъ ще ви кажа няколко примѣра. Единъ собственикъ на две вършачки, има и мелница, отива въ Шуменъ при единъ търговецъ и предлага десетки хиляди килограма жито. Търговецътъ го излъгва съ около 1.500 кгр. Но понеже селянинътъ е уменъ човѣкъ, самъ той е търговецъ, претеглялъ е предварително житото си, му казва: „Ти ме ограбваш!“ Тогава търговецътъ му отговорилъ: „Отъ тебе ако не открадна, отъ кого ще открадна; туй, което дава държавата, не ми стига!“ Ако по отношение на единъ такъвъ събуденъ селянинъ се прави това, какво става съ другите селяни, които носятъ по 50-60 крини жито? Следователно, г-да народни представители, въ връзка съ продажбата на земеделскитѣ произведения отъ нашитѣ земеделци-стопани, трябва да се тури контролъ по отношение на качеството и количеството. Оня денъ на Попово теглятъ съ нѣкакъвъ кантаръ свини и отдолу извадили една бурма, та всѣка свиня тегне съ 20 кгр. по-малко. Конфискуватъ кантара и когато търсятъ неговия собственикъ, не могатъ да го намерятъ. Затуй ще моля г-на министра на финансите да нареди да се постави ефикасенъ контролъ по отношение на качеството и количеството на стокитѣ, които се продаватъ отъ стопанитѣ, повече отъ които сѣ невежи хора.

Д-ръ Атанасъ Поповъ: Кажете какво да се направи.

Никола Джанковъ: Моля Ви се! Недейте ме прекъсва.

Д-ръ Атанасъ Поповъ: Азъ слушамъ, но това което казвате, нѣма никаква връзка съ закона.

Председателъ Никола Логофетовъ: (Звъни) Моля Ви се, недейте прекъсва!

Никола Джанковъ: Има връзка. Може би вие сте търговецъ, затова говорите така.

Д-ръ Атанасъ Поповъ: Ако всѣки, каквото му дойде на акъла, почне да го приказва тукъ, къде ще отидемъ!

Никола Джанковъ: Може би вие нѣмате интересъ отъ това, което Ви казвамъ, но производителътъ има интересъ. — Искамъ да кажа, следователно, че държавата трябва да тегли произведенията на земеделцитѣ-стопани съ свои автоматически кантари и съ свои чиновници. Презъ тия кантари да минава всичко, което се продава на тържищата. Това е отъ голѣмъ интересъ за нашия селянинъ, който отива по тържищата. Азъ ще помоля г-на министра на търговията да си вземе бележка отъ това и да включи въ законопроекта тази мѣрка.

Г-да народни представители! Като заявявамъ, че ще гласувамъ по начало за законопроекта, защото той включва въ обсега на дирекцията за храноизносъ и други земеделски произведения, което е въ интересъ на нашитѣ земеделски-стопани, намирамъ, че трябва да се установи ефикасенъ контролъ по отношение на качеството и количеството на земеделскитѣ произведения, които се продаватъ на тържищата. (Ръкоплѣскания отъ нѣкои народни представители)

Председателъ Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Запрянь Клявковъ.

Запрянь Клявковъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Законътъ за монополитѣ у насъ има за целъ и задача да поощрява нашето земеделско производство и да го

запази отъ евентуалната спекула. Колкото и да се мислимъ да минемъ бързо къмъ интензивни култури, ще трябва да признаемъ, че по-голѣма частъ отъ нашата земя се сѣе само съ жито. Съ това идемъ да признаемъ, че препитанието на по-голѣмата частъ отъ българското население е само отъ зърнени храни. Азъ смѣтамъ, че законопроектътъ, който ни занимава въ този моментъ, ми дава възможностъ тукъ да кажа, дали тия цени на зърненитѣ храни сѣ достатъчни, за да могатъ нашитѣ българи, които се занимаватъ само съ производство на зърнени храни, да изкарватъ своето препитание.

Азъ смѣтамъ, г-да народни представители, че когато се опредѣлиха ценитѣ на зърненитѣ храни, земеделецътъ-стопанинъ купуваше за своитѣ нужди онова, което бѣше необходимо, като желѣзото и всичко друго, необходимо за него, на много по-низки цени, отколкото сѣ днесъ.

И азъ смѣтамъ, че е време, когато почитаемото правителство ще трябва да се занимае съ този въпросъ и да коригира ценитѣ на зърненитѣ храни, защото, г-да народни представители, като започнете отъ най-дребния земеделецъ-стопанинъ и свършите съ притежателя на сдрии земеделски инвентаръ, които чакатъ да си изкарагъ храната само отъ зърненитѣ храни, ще заключите, че тия хора още не сѣ изцѣрени отъ кризата, която бушува още отъ 1929 г. И азъ смѣтамъ, че повече отъ належащо е да се занимаемъ съ тоя въпросъ и да апелираме къмъ почитаемото правителство да коригира тия цени. Трѣбва да се знае, че щомъ единъ земеделецъ-стопанинъ не може да получи за кофа жито поне 80 л., той не може да свърже двата края. Всѣки земеделецъ-стопанинъ днесъ — вѣрвамъ, че всички сте свидетели на това, като ходите въ своитѣ колегии — задава въпроса: какво смѣтате да направите съ ценитѣ на зърненитѣ храни? И азъ смѣтамъ, г-да народни представители, че ако бѣше време, когато нашитѣ зърнени храни ги изнасяхме вънъ по цена 1-30 л., днесъ, когато получаваме за тяхъ 3-20-3-30 л., време е да повишимъ тия цени.

Съ тия нѣколко думи азъ апелирамъ къмъ почитаемото правителство да си вземе бележка, защото насъ ни дѣли не повече отъ 1 месецъ, когато земеделецътъ-стопанинъ ще трябва да ожене и ще трѣбва да овърше ечемика, за да го занесе да го продаде, но той трѣбва да знае на каква цена да го продаде, защото неговитѣ нужди сѣ много.

Съ тия нѣколко думи азъ искахъ да ви обърна вниманието върху този въпросъ, който, споредъ моето разбиране, е въпросъ надъ въпроситѣ. (Ръкоплѣскания)

Председателъ Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Бѣлю Алексиевъ Бѣлевъ.

Бѣлю Алексиевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Законопроектътъ за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за търговията съ зърнени храни, тъй както е представенъ, разширява функциитѣ на Дирекцията за храноизносъ, за да засегне тя почти всички земеделски произведения, които ставатъ монополъ на дирекцията. Тукъ вече се очертава една система на търговията или на продажбата и покупката на земеделскитѣ произведения, на цѣлото почти земеделско производство. Като изключимъ тютюна, добитѣка, скотовъднитѣ произведения, виното и зеленчука, почти всичко друго става монополъ на Дирекцията за храноизносъ. Значи, ние по отношение на земеделското производство възприемаме системата на държавния монополъ. Дирекцията за храноизносъ ще закупува на опредѣлени цени — малки или голѣми, е отдѣленъ въпросъ. Дирекцията върши търговия, както и сега, продава и тукъ, и въ странство, където има уговорени цени, продава и чрезъ търгъ. Така тя изнасяше купце, слънчогледово масло, зърнени храни и т. н. Следователно, Дирекцията за храноизносъ фактически върши търговия, върши вътрешни покупки, върши и износъ. Това е само една страна на обмѣната, която тя върши. Другата половина остава открита. Земеделското производство, което представлява 95-96% отъ нашия износъ, се продава чрезъ Дирекцията на храноизносъ, въ по-голѣмата си частъ. Валутата, която се получава отъ износа, сега нагласихме да преминава презъ Дирекцията на външната търговия. Тамъ нѣкъ раздѣляме! Защо бѣше нужно да правимъ това раздѣление? Защо не слѣхмъ Дирекцията на храноизносъ и Дирекцията на външната търговия въ единъ институтъ за вносъ, износъ, цени и разпредѣление, и работата да се свърши? Вѣрно е, че тукъ има прокарана друга тенденция: по отношение на земеделскитѣ произведения се провежда политиката на закупуване по вътрешнитѣ цени и продаване навънъ; а по отношение на вноса, износъ и търговията, оставяме свобода, оставяме другъ институтъ

да се занимава. Не създаваме хармония, която трябва да съществува между вноса и износа, между цените на индустриалните и цените на земеделските произведения, а оставаме да съществува две системи. И действително, във нашата стопанска политика има две системи.

Аз ще ви приведа пример. Вземем бюджетите на Министерството на земеделието и на Министерството на търговията, промишлеността и труда. Бюджетът на Министерството на търговията, промишлеността и труда възлиза на 84 милиона лева. И ако вземем да разгледаме този бюджет, ще кажем: нещастна търговия, промишленост и труд, защото само 1% от държавния бюджет се дава за насърчение. Във 1% се изразяват грижите на държавата към търговията, индустрията и труда! А това така ли е? Не е така, г-да. Не е така, затуй защото се провеждат две системи по отношение грижите към отделните отрасли. Във земеделието имаме системата на премии, субсидии, помощи, а сега напоследък и плащане лихви на заемите, което става за сметка на частните стопани или техните групи. Във всеки случай, това насърчение става под формата на плащане лихви. При тая система тук имаме пълна зависимост на грижите ни от бюджета на държавата. И когато потърсим средства, които са необходими за подобрене на земеделието, тия средства ни се виждат голъми и не можем да ги намерим. И действително, като погледнем цифрите, казваме, че много даваме за земеделието. Дали сме 570 милиона лева във този годишен бюджет и сме там, че сме дали много. Грижите към едно министерство са 6.5%, а грижите към другото са 1%. Много е, но фактически, казах, ние даваме на търговията, индустрията и т. н. много повече, отколкото на земеделието. Там имаме една прикрита система, система на протекционизъм, изразена във високи мита, които са почти запретиелни, имаме и други облиги. Това по отношение на индустрията и търговията става чрез вноса, чрез високи печалби, чрез високи цени — цени на вносители, цени на фабриканта, цени на едро, цени на дребно, цени на последната селска хижа. Станаха 4-5 вида цени, по 5-10%, стават 25-30% поскупване. Изчисленията показват, че при тая прикрита система във пари ние даваме много повече средства за насърчение на индустрията и търговията, отколкото средствата по цѐлия бюджет на Министерството на земеделието. Насърченията от бюджета на държавата са постоянни, непрекъснати. Митата съществуват от ред години и са поддържани на високо ниво. Стоките, които влизат свободно, без мито, сега имат по-високи цени. Това се отразява върху всички стопански единици, докато парите, които се дават на земеделието, надали ще засегнат 80.000 стопанства от всички 885.000 стопанства. Много малко стопанства ще засегнат тѣ.

Следователно, една система силно въздействува върху всички стопанства, а другата — само върху единици стопанства. Ние си правим илюзия, че насърчаваме земеделието, ржкопѐлските и мислим, че много грижи полагаме за града, за цѐлия земеделско-стопански масив, който е основа на държавното и на народното стопанство, на цѐлата нация.

Така поставен въпросът, аз съмтам, че тѣй, както е разширена сега грижата за земеделието, ще бѐде правилно, и нуждите плагат сега, да съединим двете дирекции във една дирекция за внос, за износ, за цени и за разпредѐление. Докато не направим това, ние не можем да овладѐем цените, не можем да дирижираме цените, ще продължаваме да вършим работа съв голѣм шум, без да постигнем нѣкакви резултати. Ако българските граждани ядат днес хлѣба по 5 л., ако купуват солта по 2-2.50-3 л. килограмът, ако купуват вѣглищата по нормирани цени, трябва да бѐдат нормирани и всички произведения. Знае се какво може да струва един плаг. Габровският фабрикант може да опредѐли цената на плата, включително и печалбата за посредника от първа и втора рѣка, и платът да се продава по една цена във цѐлата страна. Сапунът може да се типизира във един-два типа и да се нормира цената му, включително и печалбата, и да имаме една цена за сапун във цѐлата страна. Както има една цена за тютюна, за кибрита, така трябва да има една цена и за други произведения. Когато дойдем до тая система на еднакви цени, навѣкъде приравнени, когато вносът и износът ще бѐдат командувани, тогава ще регулираме правилно живота и ще избѐгнем тая голѣма спекула, която се явява във времена като днешните. Тогава можем да създадем съотношение между цените на земеделски и на фабрични произведения. Тогава ще регулираме стопанския живот, ще поддържаме нивото

на живота на висота и ще можем да постигнем по-социално, по-справедливо разпредѐление на богатата във живота.

Както вървим днес, аз съмтам, че ще изпаднем във положението, във което бѐхме през балканската и европейската войни: едни ще правят банки, както бѐше във 1918 г., други ще гладуват, трети ще вършат спекула съв разни стоки, четвърти ще правят контрабанда и във края на краищата общият резултат ще бѐде, че едно малцинство ще се ползува, а българският народ във своята цѐлост ще тегли, за да дойдем до положението да имаме задѐлжения, както ги имаме сега съв милиарди, да търсим начин да се освободим от тѣх и да разправяме, че голѣма работа вършим, а всѣщност защитаваме нашите си групови интереси, а изоставяме цѐлостта — всѣки да мисли за себе си!

Съв тия думи аз изпълних дълга си към народа. (Ржкопѐлскания)

Председател Никола Логофетов: Ще гласуваме. Които приемат на първото четене законопроекта за измѐнение и допълнение наредбата-законъ за закупуване и износъ на зърнени храни, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър д-ръ Славчо Загоров: Моля, законопроектът да се гласува по спешност и на второ четене.

Председател Никола Логофетов: Които приемат предложението на г-на министра на търговията, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-н докладчикът!

Докладчик д-ръ Атанас Попов: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѐнение и допълнение на наредбата-законъ за закупуване и износъ на зърнени храни.

§ 1. Във чл. 3 се заличават думите следъ двоеточieto и вмѣсто тѣх се поставят: „пшеница, рѣж, ечемик, овес, царевица, слънчогледово семе, рижново семе, рапично семе, памук, лен и семената от тѣх, вълна, както и съ всички други, за които постанови Министерският съвет. Режимът на търговията съ тѣзи земеделски произведения се установява съ наредби, изготвени от дирекционния съвет и одобрени от Министерския съвет“.

Във четвъртия ред следъ думата „лен“ се прибавя думата „коноп“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат заглавето на законопроекта и § 1, съ докладваната добавка, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Атанас Попов: (Чете)

„§ 2. Чл. 6 добива следната редакция: „Търговията съ пшеница, рѣж, ечемик, овес, слънчогледово семе, рапично семе, памук, лен и вълна е монополъ на дирекцията. Министерският съвет има право да установява монополен режим за търговията и съ други земеделски произведения и продуктите от тѣх по реда на чл. 3, алинея втора“.

Във четвъртия ред, следъ думата „Дирекцията“ се прибавят думите „за закупуване и износъ на зърнени храни“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 2 съ докладваната добавка, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектът е приет на второ четене.

Минаваме на точка трета от днешния ред, която най-напредъ прередишем:

Второ четене на законопроекта за напояване и отводняване на земи.

Г-н докладчикът!

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за напояване и отводняване на земи.

Чл. 1. Цѐлта на този законъ е пълното и бързо изпѐлзуване на всички води във царството за напояване и отводняване на земи, като срѣдство за повдигане дохода отъ земята и борба срещу глада за земя“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат заглавието и чл. 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 2. За тази цел се учредява фонд за напояване и отводняване на земята при Министерството на земеделието и държавните имоти, който се управлява от министъра на земеделието и държавните имоти, чрез Върховния съвет по водите.“

Фондът е самостоятелна юридическа личност с отделен бюджет.

Административно фондът се ръководи от председателя на Върховния съвет по водите при помощта на секретаря на същия съвет, които привеждат в изпълнение утвърдените от Министерския съвет, респективно министъра на земеделието и държавните имоти, решения на Върховния съвет по водите.

Председателят на Върховния съвет по водите, или упълномощеното от него лице, представлява фонда пред всички съдебни, административни лица и места“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 3. Срѣдствата на фонда се образуват от:

а) всички постъпления от таксата „водно право“, с изключение отстъпената такава на водните синдикати;

б) всички постъпления от карьерно право за извадени материали от коритата на реките и притоците им;

в) всички приходи от държавни такси при даване и контрола на водоползванията и от глоби по закона за водните синдикати;

г) редовни вноски, предвиджани всяка година в бюджетите на Министерството на земеделието и държавните имоти и фонда „Трудови земеделски стопанства“, най-малко от 10.000.000 л.;

Срѣдствата по букви „а“, „б“, „в“ и „г“ се отнасят към фонда, считано от 1 януарий 1941 г.

д) амортизационни вноски от водните синдикати срещу дадения от държавата дългов капитал;

е) дългосрочни заеми от Българската земеделска и кооперативна банка или други кредитни учреждения.

Лихвите и погашенията по тия заеми се плащат от фонда.“

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 4. Опредѣляне на обектите за напояване и отводняване и начинът за застрояване на напоителните и отводнителни мрежи и съоръжения, както и размерът и условията на отпусканите за тях суми, ще става по план, изработен от Върховния съвет по водите, утвърден от министъра на земеделието и държавните имоти, одобрен от Министерския съвет и публикуван във „Държавен вестник“.“

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 4, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 5. Нужните за горните цели суми се изразходват от Министерството на земеделието и държавните имоти (служба по водите) и от водните синдикати.

Сумите, отпуснати на водните синдикати, се дават срещу дългов капитал на държавата, при условия, определени от Върховния съвет по водите и одобрени от министъра на земеделието и държавните имоти.

Връщането на дълговия капитал на държавата от водните синдикати в фонда става чрез ежегодни вноски, начинай една година след започване на експлоатацията на обектите, или част от тях“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 5, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 6. Ежегодните вноски, за връщане във фонда на дадените суми срещу дългов капитал на държавата във водните синдикати, се определѣят от Върховния съвет по водите и, след като се одобрят от министъра на земеделието и държавните имоти, се вписват в бюджетите

им, съобразно финансовото състояние на съответния воден синдикат“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 6, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 7. Всички материали, машини, уреди, апарати и др. във връзка с застрояването на напоителните и отводнителни мѣроприятия, които се доставят от странство и не се произвеждат въ страната, се освобождават от вносни мита и всички други данъци, такси, берии, включително таксата по чл. 3 от закона за митниците и товарното право“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 7, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 8. За добиване на карьерни материали: камъни, чакъл, пясък и др., нужни за застрояване на напоителните и отводнителни мѣроприятия от държавни, общински и обществени — църковни и др. фондови карьеры, не се плащат държавни берии и наемно право и каквито и да са такси, берии и пр., независимо от това, по какъв начин и от кого се извършва строежът и поддържането.

За вадене карьерни материали за направа и поддържане на напоителните и отводнителни мѣроприятия от отдадени под наем държавни, общински и обществени карьеры не се плащат държавни берии, наемно право и каквито и да са други такси или обезщетения на наемателя.

Ваденето на материали се допуска само от места на карьерата, които не са във вреда на наемателя и се определѣят по взаимно съгласие, а при несъгласие — от Министерството на търговията, промишлеността и труда, съ представител на Министерството на земеделието и държавните имоти — от дѣла води.

Настоящото не се прилага за материали от държавните, общинските, обществените, църковните и др. фондови карьеры, отдадени понастоящем на предприемач, до изтичането срока на договорит“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 8, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 9. Всички материали и пр., за които се говори въ членове 7 и 8, както и тези, които се произвеждат въ страната и са необходими за строежите и експлоатацията на напоителните и отводнителни мѣроприятия, се превозват по българските държавни желѣзници съ намаление 25% от тарифите“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 9, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 10. Чрез трудова повинност на засегнатите и заинтересуваните могат да се извършват превози и някои работи по строежите, за които не се изискват специалисти“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 10, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 11. Всички държавни и общински заеми, нужни за напоителните и отводнителни мѣроприятия, се отстъпват безвъзмездно, а частните такива се отчуждават по реда, предвиден въ закона за водните синдикати.

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 11, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 12. Всички разходи по настоящия закон се извършват съгласно закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Всички книги и документи за напоителни и отводнителни мѣроприятия се считат като такива на държавните учреждения“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 12, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 13. Строежитъ на напоителнитъ и отводнителни мѣроприятия се извършватъ и необходимитъ договори се сключватъ съгласно закона за воднитъ синдикати — общата държавна програма по водитъ, наредбитъ на Върховния съветъ по водитъ и специалнитъ решения на същия съветъ, одобрени отъ министра на земедѣлието и държавнитъ имоти.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 14. Бюджетътъ на фонда се приготвява отъ Върховния съветъ по водитъ, по докладъ на председателя на същия.“

Бюджетътъ се утвърждава отъ Министерския съветъ по докладъ на министра на финанситъ за 1940 бюджетна година, а отъ 1 януарий 1941 г. бюджетътъ се одобрява отъ Народното събрание.

Фондътъ води отдѣлно счетоводство.

Свободнитъ суми на фонда се внасятъ въ Българската земедѣлска и кооперативна банка.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 14, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 15. Настоящиятъ законъ отмѣня всички законоположения, които му противоречатъ.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 15, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 16. За прилагането на този законъ ще се изработи специаленъ правилникъ, прѣстъ с Върховния съветъ по водитъ, одобренъ отъ Министерския съветъ и утвърденъ съ царски указъ.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 16, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законътъ е приетъ на второ четене окончателно. (Рѣкоплѣскания).

Минаваме къмъ точка четвърта отъ дневния редъ:

Второ четене на законопроекта за отпускане заемъ на Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка въ размѣръ на 250.000.000 л., подъ гаранция на държавата, за нуждитъ на фонда по закона за напояване и отводняване на земи.

Моля г-на докладчика да го прочете.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за разрешаване на фонда за напояване и отводняване на земитъ при Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти да сключи при Българската земедѣлска и кооперативна банка заемъ, подъ гаранция на държавата, въ размѣръ на 250.000.000 л.

Чл. 1. Разрешава се на фонда „За напояване и отводняване“ при Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти да сключи, а на Българската земедѣлска и кооперативна банка да отпусне на същия фондъ заемъ въ размѣръ на 250.000.000 л., подъ гаранция на държавата, за нуждитъ на фонда.

а) Българската земедѣлска и кооперативна банка ще внася въ поменатия фондъ при поискване отъ последния, въ зависимост отъ нуждитъ му, отдѣлни частични суми, закрѣглени въ милиони, до размѣръ на пълната сума на заема;

б) фондътъ „За напояване и отводняване на земитъ“ ще плаща годишна лихва 7%, платима шестмесечно, върху частичнитъ суми отъ деня на получаването имъ и върху пълния заемъ;

в) последната частична вноска трѣбва да се направи най-късно до 31 декемврий 1944 г.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ заглавието и чл. 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 2. Изтегленитъ суми до 31 декемврий 1944 г., увеличени съ тѣхнитъ лихви въ размѣръ на 7% годишно, платими шестмесечно върху частичнитъ суми отъ деня на получаването имъ, се превръщатъ на 1 януарий 1945 г. въ анюитетенъ заемъ, представляванъ въ облигации, носещи 7% годишна лихва, платима въ края на всѣко шестмесечие срещу купони съ падежъ 30 юний и 30 декемврий всѣка година.

Падежътъ на първия купонъ е 30 юний 1945 г.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 3. Облигациитъ ще бждатъ на приносителя отъ по 1.000.000 л. всѣка, като за останалитъ суми, по-малки отъ 1.000.000 л., до покриване на общата сума на заема, се издаватъ облигации отъ по 100.000 л., а оказалитъ се суми по-малки отъ 100.000 л. ще бждатъ изплатени на Българската земедѣлска и кооперативна банка въ брой.

Облигациитъ ще съдържатъ главнитъ постановления на настоящия законъ и ще носятъ факсимиланитъ подписи на главния директоръ на държавнитъ и гарантиранитъ отъ държавата дългове и на председателя на Върховния съветъ по водитъ. Тия облигации ще бждатъ скрепени за контролъ съ саморѣченъ подписъ на представителъ на фонда.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 4. Погасяването на облигациитъ ще се извършва шестмесечно въ срокъ отъ 20 години, на 30 юний и 30 декемврий всѣка година, по реда на нумерата на облигациитъ, споредъ една таблица, отпечатана на гърба имъ и съдържаща приблизително равни шестмесечия за погасиенето и лихвата.

Първото погасиение ще се извърши на 30 юний 1945 г.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 5. Купонитъ съ изтекълъ падежъ и подлежащитъ на погасиение облигации се изплащатъ отъ фонда „За напояване и отводняване на земитъ“ чрезъ Българската земедѣлска и кооперативна банка. Изплащането на облигациитъ става едновременно съ съответния настѣпнитъ купонъ.

Представенитъ за изплащане облигации трѣбва да бждатъ придружени съ всички купони, падежътъ на които не е настѣпилъ, на опредѣлената за плащане дата; стойността на представенитъ купони се снада отъ капитала, който следва да се изплати на приносителя.

За службата по заема Българската земедѣлска и кооперативна банка получава комисиона 1/20‰ върху номиналната стойност на изплатенитъ облигации и 1‰ върху изплатенитъ купони съ изтекълъ падежъ.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 6. Необходимитъ суми за изплащане лихвитъ и погасиенията, включително и комисионата на Българската земедѣлска и кооперативна банка, се предвиждатъ ежегодно въ бюджета на „Фонда за напояване и отводняване на земитъ.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Петко Кършев: (Чете)

„Чл. 7. Облигациитъ се освобождаватъ отъ всѣкакви сегашни и бждещи данъци, такси, берии, гербовъ налогъ и др., а лихвитъ отъ тѣхъ — отъ прѣжитъ данъци по наредбата законъ за данъка върху приходитъ, както и отъ всички други сегашни и бждещи данъци и гербовъ налогъ.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат чл. 7, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петко Кършевъ: (Чете)

„Чл. 8. Неизпълнителът въ погашение облигации се приема по номиналната имъ стойност за залога и гаранция, съгласно закона за бюджета, отчетността и предприятията.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат чл. 8, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петко Кършевъ: (Чете)

„Чл. 9. Непредставителът за изплащане купони въ продължение на 5 години отъ деня на падежа имъ се покриватъ съ давност въ полза на държавното съкровище. Тоя срокъ за погасенитъ облигации е 15 години.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат чл. 9, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законътъ е приетъ на второ четене окончателно. (Ръкоплъскания)

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Моля да се разгледа точка дванадесета отъ дневния редъ.

Председател Никола Логофетовъ: Г-да народни представители! Моля да се съгласите да прередишъ дневния редъ, като точка единадесета отиде следъ точка петнадесета, а сега да разгледаме точка дванадесета:

Първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица.

Които сѣ съгласни съ това пререждане, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да го прочете.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица.

Г-да народни представители! Съ забележката, която съ настоящия проектъ се предлага да се прибави къмъ чл. 43 отъ закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица, се засилватъ наказателнитъ санкции за нарушенията на този законъ въ време на военното положение. Изключителнитъ условия, въ които военното положение поставя страната, налага тази мѣрка, която ще въздействува за намаляване до минимумъ случантѣ на нарушения на закона.

За обезпечаване събирането на наложенитъ глоби при случантѣ, когато предприятието е дружество, необходимо е да се създаде солидарна отговорност по отношение на дружеството и физическото лице, което има качеството на работодател въ сѣщото дружество. Това се постига съ предложената съ законопроекта нова алинея къмъ чл. 43.

Министъръ на търговията, промишлеността и труда:

Д-ръ Сл. Загоровъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за измѣнение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица.

§ 1. Къмъ чл. 43 се прибавя следната забележка:

При военно положение нарушителитъ се глобяватъ за пръв път съ глоба до 25.000 л., а при повторение — съ глоба до 50.000 л., като постановленията, съ които се налага глоба до 5.000 л., сѣ окончателни и не подлежат на обжалване.

Къмъ сѣщия членъ се прибавя следната нова алинея:

Ако предприятието е дружество, задължението за плащане на глобитъ е солидарно по отношение на дружеството и физическото лице, което има качеството на работодател въ това дружество“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: По спешностъ, моля да се приеме и на второ четене.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ предложението на г-на министра на търговията, промишлеността и труда, законопроектътъ да мине по спешностъ и на второ четене, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да го прочете.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица.

Параграфъ единственъ. Къмъ чл. 43 се прибавя следната забележка:

При военно положение нарушителитъ се глобяватъ за пръв път съ глоба до 25.000 л., а при повторение — съ глоба до 50.000 л., като постановленията, съ които се налага глоба до 5.000 л., сѣ окончателни и не подлежат на обжалване.

Къмъ сѣщия членъ се прибавя следната нова алинея: Ако предприятието е дружество, задължението за плащане на глобитъ е солидарно по отношение на дружеството и физическото лице, което има качеството на работодател въ това дружество“.

Председател Никола Логофетовъ: По този законопроектъ е постъпило писмено предложение отъ народния представител г-нъ Минчо Ковачевъ въ смисълъ, цифрата 25.000 л. да се замѣни съ 10.000 л., цифрата 50.000 л. да се замѣни съ 20.000 и цифрата 5.000 л. да се замѣни съ 2.000. Г-не министре! Съгласенъ ли сте съ това предложение?

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Съгласенъ съмъ.

Председател Никола Логофетовъ: Г-нъ министърътъ на търговията е съгласенъ съ това предложение. Ще го гласувамъ. Които приематъ предложението на народния представител г-нъ Минчо Ковачевъ, както го прочетохъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ заглавието и параграфъ единственъ, както се докладваха, заедно съ приетото предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законътъ е приетъ на второ четене окончателно.

Пристъпваме къмъ точка тринадесета отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за колективния трудовъ договоръ и уреждане трудови конфликти.

Моля г-на докладчика да го прочете.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за колективния трудовъ договоръ и уреждане на трудови конфликти.

Г-да народни представители! При случантѣ на поставяне страната или частъ отъ нея въ военно положение, както и при извънредни събития, които биха застрашили нормалния стапански животъ, става необходимо известни положения въ закона да се нагодятъ по начинъ, който да дава възможностъ най-бързо да се разрешаватъ възникнали въ момента конфликти въ връзка съ условията на труда и размѣра на заплатитъ на работницитъ. Съ предложеното допълнение въ § 1 на този проектъ се постига това, като се премахва особената процедура, предвидена въ глава II на закона, и се възлага на Министерския съветъ, по докладъ на министра на търговията промишлеността и труда, да разрешава възникналитъ трудови конфликти. Произнесенитъ решения отъ Министерския съветъ сѣ окончателни и не подлежат на никакво обжалване.

Министъръ на търговията, промишлеността и труда:

Д-ръ Сл. Загоровъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за колективния трудовъ договоръ и уреждане трудови конфликти.

Параграфъ единственъ. Следъ чл. 17 се прибавя следниятъ новъ чл. 17-а:

Въ случай на обявяване военно положение въ цѣлата страна или въ отдѣлни области, а сѣщо и при извънредни събития, които биха застрашили нормалния стопански животъ на страната, постановленията на глава II за уреждане трудовитѣ конфликти не се прилагатъ.

Въ такъвъ случай всички въпроси относно размѣра на заплатитѣ на работницитѣ въ едно предприятие или въ предприятия отъ единъ браншъ въ една или повече общини, околии и области, или за цѣлата страна, се разрешаватъ отъ Министерския съветъ по докладъ на министра на търговията, промишлеността и труда.

Исканията се отправятъ отъ Българския работнически съюзъ до министра на търговията, промишлеността и труда.

Решенията на Министерския съветъ сѣ окончателни и не подлежатъ на никакво обжалване. Тѣ влизатъ въ сила отъ деня на публикуването имъ въ „Държавенъ вестникъ“.

Заваренитѣ договорни и арбитражни решения оставатъ въ сила до изтичане на тѣхния срокъ“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за колективния трудовъ договоръ и уреждане трудови конфликти, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема:

Министъръ д-ръ Славо Загоровъ: Моля да се приеме по спешностъ и на второ четене.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ предложението на г-на министра на търговията, законопроектъ да бѣде приетъ по спешностъ и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да го прочете.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за колективния трудовъ договоръ и уреждане трудови конфликти.

Параграфъ единственъ. Следъ чл. 17 се прибавя следниятъ новъ чл. 17-а:

Въ случай на обявяване военно положение въ цѣлата страна или въ отдѣлни области, а сѣщо и при извънредни събития, които биха застрашили нормалния стопански животъ на страната, постановленията на глава II за уреждане трудовитѣ конфликти не се прилагатъ.

Въ такива случаи всички въпроси относно размѣра на заплатитѣ на работницитѣ въ едно предприятие или въ предприятия отъ единъ браншъ въ една или повече общини, околии и области, или за цѣлата страна, се разрешаватъ отъ Министерския съветъ по докладъ на министра на търговията, промишлеността и труда.

Исканията се отправятъ отъ Българския работнически съюзъ до министра на търговията, промишлеността и труда.

Решенията на Министерския съветъ сѣ окончателни и не подлежатъ на никакво обжалване. Тѣ влизатъ въ сила отъ деня на публикуването имъ въ „Държавенъ вестникъ“.

Заваренитѣ договорни и арбитражни решения оставатъ въ сила до изтичане на тѣхния срокъ“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ заглавието на законопроекта и параграфъ единственъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. Законътъ е приетъ на второ четене окончателно.

Пристъпваме къмъ точка четиринадесета отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение закона за хигиената и безопасността на труда.

Моля г-на докладчика да го прочете.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за хигиената и безопасността на труда.

Г-да народни представители! Строгийтѣ рамки, поставени въ съответнитѣ постановления на закона за хигиената и безопасността на труда, относно продължителността на работното време, дневнитѣ и седмична почивки, смѣнитѣ, забраната на нощния трудъ за женитѣ, не позволяватъ никакви отклонения дори и при случаи, когато върховни държавни интереси налагатъ това. Съ предлаганитѣ въ

§ 1 и § 2 на настоящия законопроектъ допълнения къмъ членове 18 и 20, като изключение, при обявяване на военно положение и при извънредни събития, които биха застрашили нормалния стопански животъ на страната, се допуска да се удължава работното време, да се въвежда работа на смѣни, а сѣщо и нощна работа за жени по-възрастни отъ 21 години, както и да се намаляватъ или съкращаватъ дневнитѣ и седмична почивки, предвидени въ членове 19 и 20, въ ония предприятия и видове работи, чието производство е предназначено за народната отбрана или за други неотложни нужди на държавата. Допускайки при посоченитѣ условия удължаване на работното време, сѣщевременно съ проекта се гарантира на работницитѣ плащането на извънреднитѣ часове, съгласно чл. 20 отъ наредбата-законъ за трудовия договоръ.

Нуждата отъ бързи мѣрки при посоченитѣ обстоятелства е повече отъ очевидна. Даването по-гъвкава форма на закона при посоченитѣ изключителни условия, съ цель да може тази регламентация да се съобрази и нагоди своевременно къмъ неотразимитѣ повели на момента и чрезъ това да се обезпечи сигурността и спокойствието на държавата, е повече отъ необходимо днесъ.

Съ § 3 отъ законопроекта се засилватъ наказателнитѣ санкции за нарушенията на закона за хигиената и безопасността на труда, извършени въ време на военно положение въ страната. Изключителнитѣ условия, въ които военното положение ще постави страната, налага тази мѣрка, която ще въздействува за намаляване случантѣ на нарушения на закона.

При това, за да се обезпечи събирането глобата при случантѣ, когато предприятието е дружество, необходимо е задължението за плащане глобата да е солидарно по отношение на дружеството и физическото лице, което има качеството на работодателъ въ сѣщото.

Разрешение на това се дава съ предложената съ § 4 отъ законопроекта нова алинея къмъ чл. 29.

Министъръ на търговията, промишлеността и труда:

Д-ръ Сл. Загоровъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за измѣнение и допълнение на закона за хигиената и безопасността на труда.

§ 1. Къмъ чл. 18 се прибавя следната нова забележка:

Въ случай на обявяване военно положение въ цѣлата страна или въ отдѣлни области, а сѣщо и при извънредни събития, които биха застрашили нормалния стопански животъ на страната, определеното съ настоящия членъ работно време може да се удължава съ царски указъ по предложението на министра на търговията, промишлеността и труда.

По указания редъ може да се въведе работа на смѣни, а сѣщо и нощна работа за жени по-възрастни отъ 21 години, въ ония предприятия и видове работи, чието производство е предназначено за народната отбрана или за други неотложни нужди на държавата.

Удължаването на работното време се заплаща като извънреденъ трудъ, съгласно чл. 20 отъ наредбата-законъ за трудовия договоръ.

§ 2. Къмъ чл. 20 се прибавя следната забележка:

Въ случай на обявяване военно положение въ цѣлата страна или въ отдѣлни области, а сѣщо и при извънредни събития, които биха застрашили нормалния стопански животъ на страната, почивкитѣ по чл. 19 и по настоящия членъ могатъ да бѣдатъ намалявани съ царски указъ по предложение на министра на търговията, промишлеността и труда въ ония предприятия и видове работи, чието производство е предназначено за нуждитѣ на народната отбрана или за други неотложни нужди на държавата.

§ 3. Къмъ чл. 29 се прибавя следната забележка:

Въ случай на обявяване военно положение въ цѣлата страна или въ отдѣлни области, нарушителитѣ на тоя законъ се наказватъ за пръвъ пътъ съ глоба до 25.000 л., а при повторение — съ глоба до 50.000 л., като постановлението, съ което се налага глоба до 5.000 л., е окончателно и не подлежи на обжалване.

§ 4. Къмъ чл. 29 се прибавя следната нова алинея:

Ако предприятието е дружество, задължението за плащане глобитѣ е солидарно по отношение на дружеството и физическото лице, което има качеството на работодателъ въ това дружество.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Никола Джанковъ:

Никола Джанковъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Азъ ще бъда много кратък. По начало азъ не мога да имамъ нищо противъ законопроекта, който е въ връзка съ редъ други закони, внесени отъ г-на министра на търговията, промишлеността и труда съ огледъ на днешното извънредно военно време.

Г-да народни представители! Този законопроектъ се касае за удължаване на работното време, за позволяване на жени по-възрастни отъ 21 години да работятъ нощно време и за намаление на почивките. Безспорно, шомъ живемъ въ време, когато цѣлата нация трѣбва да напегне своитѣ усилия, за да участвува въ отбраната на страната, никой гражданинъ у насъ не може да се противопоставя на законоположения, които извикватъ на по-голямъ трудъ, на по-интензивна работа всички граждани въ тѣла.

Г-да народни представители! Смятамъ, че тия законопроекти, които приемаме въ този моментъ, се внасятъ при предположението, че законитѣ, които съставляватъ нашето трудово законодателство, сѣ спазвани въ нормално време. Всички положения въ внесенитѣ законопроекти биха имали своя дълбокъ смисълъ, ако наистина досега се спазваха действащитѣ трудови закони. Но азъ имамъ тукъ предъ себе си нѣколко статии, отъ които се вижда противното. Ще прочета само нѣколко реда отъ органа на държавната работническа организация, на Българския работнически съюзъ. Азъ не искамъ да ви кажа нищо отъ себе си, не искамъ да подлагамъ приложението на трудовитѣ закони на критика, която да изхожда отъ мене, не искамъ да давамъ моя преценка, а искамъ да чуete какво казва органътъ на държавната работническа организация по приложението на трудовитѣ закони.

Г-да народни представители! Касае се за жертви, които трѣбва да прави работникътъ съ своя трудъ. Касае се за приложението на нощна работа за жени. Ние, обаче, трѣбва да имаме запазени, здрави хора, които въ извънредни времена да призовемъ да изразходватъ по-голяма енергия, отколкото въ нормално време. Но вестникъ „Трудъ“ изнася следното. (Чете) „Противно на поведението на закона, детскиятъ трудъ е експлоатиранъ най-своеволно, особено въ занаятчийскитѣ предприятия. А що се отнася до бременнитѣ работнички, тамъ се върши единъ произволъ, срещу който законътъ трѣбва да бѣде драконовски строгъ. Въ множество предприятия, и то голѣми, работницитѣ сѣ принуждавани да работятъ и недѣлно време или следъ работа, за да почистятъ машинитѣ или помпѣциитѣ. Този тежка и изтощителна работа не се смята за извънредна“.

И после си задава въпросътъ: „Има ли приложение на закона за 8-часовия работенъ день и празничната почивка?“ Авторътъ на статията отговаря: не.

По отношение на работническитѣ надници, казва, че този въпросъ остава откритъ, и работническата надница е много малка. И по-нататъкъ, като говори за съпротивителната сила на работническото, авторътъ на тая статия казва: (Чете) „Произволното удължаване на работното време изтощава работницитѣ, а при низката надница у насъ то ги прави още твърде млади негодни въ процеса на производството. Прави ги негодни и за другитѣ имъ задължения къмъ държавата, гдето утре ще бѣдатъ необходими съ опитността и силитѣ си. Увеличава и безработицата въ единъ моментъ, когато държавата трѣбва да полага немислими усилия, за да се справи съ подпомагането на постоянно увеличаващото се число на безработнитѣ“.

Съ нѣколкото реда, които ви прочетохъ, авторътъ иска да каже, че съпротивителната сила на работническото у насъ още въ мирно време се изтощава и работническото става негодно за една по-творческа работа, къмъ която ще го призовемъ утре съ този законъ.

Ето защо азъ апелирамъ къмъ г-да народнитѣ представители да иматъ предвидъ това, което официалното издание на нашия Работнически съюзъ изнася, и да се взематъ мѣрки да се спазва недѣлната почивка, да се спазва 8-часовиятъ работенъ день, да се спазватъ всички законоположения за бременнитѣ жени, за детския трудъ, за да може работническото, което ще призовемъ утре къмъ жертви, да бѣде съ запазени сили и да бѣде годно да даде тия жертви, които ще се искатъ отъ него. (Ръкоплѣскания)

Председателъ Никола Логофетовъ: Гласувамъ. Които приематъ на първо четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за хигиената и безопасността на труда, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Предлагамъ, законопроектътъ по спешностъ да се гласува и на второ четене.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ предложението на г-на министра на търговията, законопроектътъ по спешностъ да се гласува и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. Моля г-на докладчика да прочете законопроекта.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за изменение и допълнение на закона за хигиената и безопасността на труда

§ 1. Къмъ чл. 18 се прибавя следната нова забележка: Въ случай на обявяване военно положение въ цѣлата страна или въ отдѣлни области, а също и при извънредни събития, които биха застрашили нормалния стопански животъ на страната, определеното съ настоящия членъ работно време може да се удължава съ царски указъ, по предложението на министра на търговията, промишлеността и труда.

По указания редъ може да се въведе работа на смѣни, а също и нощна работа за жени по-възрастни отъ 21 години, въ ония предприятия и видове работи, чието производство е предназначено за народната отбрана или за други неотложни нужди на държавата.

Удължаването на работното време се заплаща като извънреденъ трудъ, съгласно чл. 20 отъ наредбата-законъ за трудовия договоръ.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ заглавието на законопроекта и § 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

§ 2. Къмъ чл. 20 се прибавя следната забележка: Въ случай на обявяване военно положение въ цѣлата страна или въ отдѣлни области, а също и при извънредни събития, които биха застрашили нормалния стопански животъ на страната, почивките по чл. 19 и по настоящия членъ могатъ да бѣдатъ намалявани съ царски указъ по предложение на министра на търговията, промишлеността и труда въ ония предприятия и видове работи, чието производство е предназначено за нуждитѣ на народната отбрана или за други неотложни нужди на държавата.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

§ 3. Къмъ чл. 29 се прибавя следната забележка: Въ случай на обявяване военно положение въ цѣлата страна или въ отдѣлни области, нарушителитѣ на този законъ се наказватъ за пръвъ пътъ съ глоба до 25 000 л., а при повторение — съ глоба до 50 000 л., като постановлението, съ което се налага глоба до 5 000 л., е окончателно и не подлежи на обжалване.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

§ 4. Къмъ чл. 29 се прибавя следната нова линия: Ако предприятието е дружество, задължението за плащане глобитъ е солидарно по отношение на дружеството и физическото лице, което има качеството на работодателя въ това дружество.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ на второ четене окончателно. Микаваме къмъ точка петнадесета отъ дневния редъ.

Първо четене на законопроекта за изплащане заплатитѣ на служителитѣ при отдѣлението за търговско и промишлено образование, на директоритѣ и учителитѣ-инженери при промишленитѣ училища за 1939 финансова година, съгласно таблицитѣ за личния съставъ къмъ бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда за 1939 финансова година.

Моля г-на докладчика да го прочете.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за изплащане заплатитъ на служителитъ при отдѣлението за търговско и промишлено образование, на директоритъ и учителитъ-инженери при промишленитъ училища за 1939 финансова година, съгласно таблицитъ за личния съставъ къмъ бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда за 1939 финансова година.

Г-да народни представители! За бюджетната 1939 г. се предвидѣха за служителитъ при отдѣлението за търговско и промишлено образование, за нѣкои директори и за учителитъ-инженери при механо и електротехническитъ училища по-голѣми заплати, отколкото тия за 1938 бюджетна година. Пропустнато бѣ, обаче, по отношение на тия увеличени заплати да се обезсили чл. 3, алинея първа, отъ закона за бюджета за 1936 г.

Великотърновската областна смѣтна палата, а впоследствие и Върховната смѣтна палата отказаха да визируютъ платежнитъ заповѣди съ новопредвиденитъ заплати, като се основаватъ на това, че горниятъ членъ отъ закона за бюджета за 1936 г. не е обезсиленъ.

Съ това се създаде положение, при което нѣкои смѣтни палати сѣ отказали визирането на платежнитъ заповѣди за заплатитъ, а други, въпреки решението на Върховната смѣтна палата, сѣ ги визирили. Въ нѣкои училища заплатитъ сѣ плащани по новитъ размѣри, а въ други не. Незаплатени заплати има много малко и тѣ могатъ да се платятъ отъ кредита за стари дългове.

За да се оправя това положение, моля г-да народнитъ представители да гласуватъ и приематъ предложениия законопроектъ.

Министъръ на търговията, промишлеността и труда:

Д-ръ Сл. Загоровъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за изплащане заплатитъ на служителитъ при отдѣлението за търговско и промишлено образование, на директоритъ и учителитъ-инженери при промишленитъ училища за 1939 финансова година, съгласно таблицитъ за личния съставъ къмъ бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда за 1939 финансова година.

Членъ единственъ. Разпоредбата на чл. 3 отъ наредбата-законъ за бюджета на държавата за 1936 бюджетна година не се отнася до увеличенитъ заплати на служителитъ при отдѣлението на търговско и промишлено образование, на директоритъ и на учителитъ-инженери при промишленитъ училища, предвидени съгласно таблицитъ за личния съставъ къмъ бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда за 1939 финансова година.

Тѣзи заплати се изплащатъ по размѣритъ, посочени въ таблицата за личния съставъ по бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда за 1939 бюджетна година.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за изплащане заплатитъ на служителитъ при отдѣлението за търговско и промишлено образование, на директоритъ и учителитъ-инженери при промишленитъ училища за 1939 финансова година, съгласно таблицитъ за личния съставъ къмъ бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда за 1939 финансова година, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Предлагамъ, законопроектътъ по спешностъ да се гласува и на второ четене.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ предложението на г-на министра, законопроектътъ по спешностъ да се гласува и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да го прочете.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за изплащане заплатитъ на служителитъ при отдѣлението за търговско и промишлено образование, на директоритъ и учителитъ-инженери при промишленитъ училища за 1939 финансова година, съгласно таблицата за личния съставъ къмъ бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда за 1939 финансова година.

Членъ единственъ. Разпоредбата на чл. 3 отъ наредбата-законъ за бюджета на държавата за 1936 бюджетна година не се отнася до увеличенитъ заплати на служителитъ при отдѣлението на търговско и промишлено образование, на директоритъ и на учителитъ-инженери при промишленитъ училища, предвидени съгласно таблицитъ за личния съставъ къмъ бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда за 1939 финансова година.

Тѣзи заплати се изплащатъ по размѣритъ, посочени въ таблицата за личния съставъ по бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда за 1939 бюджетна година.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ заглавието на законопроекта и членъ единственъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ окончателно на второ четене.

Г-да народни представители! Моля да се съгласите, утрешното заседание, за удобство, да стане преди обѣдъ. Които приематъ, Народното събрание утре да заседава преди обѣдъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Председателството, въ съгласие съ правителството, предлага следния дневенъ редъ за утрешното заседание, 5 юний, 10 ч. преди пладне:

1. Одобрение на предложението за продължаване на срока за извозъ на дървенитъ материали отъ низкостобленитъ сѣчища до временнитъ складове презъ 1940 г. до 15 юний включително.

2. Първо четене на законопроекта за разрешаване на „Общинското стопанство предприятие за експлоатация Павелбанскитъ минерални бани“ да сключи заемъ отъ фонда „Обществени осигуровки“ въ размѣръ на 8.000.000 л.

3. Второ четене на законопроекта за уреждане собствеността върху държавни и общински имоти, да дени или завзети за нужди за бѣжанци.

Първо четене на законопроектитъ:

4. За разрешаване на Св. Рилска обителъ да отпусне безплатно общъ 200 куб. метра иглолистни трупи за подпомагане строежа на нуждаещи се манастири, църкви и благотворителни институти.

5. За осигуряване на умственитъ работници.

6. За непочтената конкуренция.

7. За отмѣнение на алинея последна отъ чл. 43 на наредбата-законъ за облекчение на длъжницитъ и заздравяване на кредита.

Които приематъ така предложениия дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Петко Стайновъ: Искамъ думата.

Председателъ Никола Логофетовъ: Имате думата, г-нъ Стайновъ.

Петко Стайновъ: Г-не председателю! Миналия петъкъ Вие, противно на досегашната практика, направихте предложение за продължение на сесията отъ 1 до 5 юний. Тогава Вие ни заявихте, че въпросътъ за продължението на сесията следъ 5 юний ще бѣде поставенъ въ вторникъ. Днесъ е вторникъ и азъ моля председателството, което миналия пътъ направи предложение за продължение на сесията, да ни каже, дали този пътъ нѣма да направи друго предложение — за продължение на сесията до 28 октомврий, въ какъвто смисълъ бѣше изказано мнение тукъ.

Председателъ Никола Логофетовъ: Г-да народни представители! Председателството не прави предложение за продължение на сесията.

Петко Стайновъ: Минваля пътъ председателството, противно на практиката, направи такова предложение.

Председателъ Никола Логофетовъ: Председателството е направило друго предложение, което се прие съ бо-
шинство отъ Народното събрание. Смятамъ дѣя въпросъ
за приключенъ.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 20 ч. 40 м.)

Председателъ: НИКОЛА ЛОГОФЕТОВЪ

Секретари: { АЛЕКСАНДЪРЪ ЗАГОРОВЪ
АНГЕЛЪ ВЪЛЧЕВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: ДОНЧО ДУКОВЪ